

A „Franklin-Társulat“ magyar irodalmi intézet és könyvnyomda kiadásában Budapest, (IV. egyetem-utca 4. sz.) megjelent és minden könyvkereskedés által megszerezhető:

ÚJ KIS REGÉLŐ.

Elbeszélések az ifjúság számára.

Andersen, Campe, Schmid Kristóf és Zschokke

művei után

írta

MILESZ BÉLA.

Négy fametszettel.

Borítékba keményen kötve, ára 1 ft. 50 kr.

A „Franklin-Társulat“ magyar irodalmi intézet és könyvnyomda kiadásában Budapest (egyetem-utca 4. szám) megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

Nemzeti nagy képes naptár

1875. évre.

Szépirodalmi és ismeretterjesztő tartalommal.

(Számos képpel).

Hetedik évfolyam. Szerkeszti ÁLDOR IMRE. Ára füzve 1 frt.

TARTALOM: Naptári rész. — Gyulay Pál. A sellő (Ballada). — Komócsy József. A boltörz. — Ábrányi Emil. Augusztához (Lord Byron). — Vértési Arnold. Az isten nevében, tört. rajz. — Műcsarnok: I. Kaulbach „Nero“-ja czimképhez. — II. Az éje csendzavarok, képpel. — III. Szigetvári hősnő, képpel. — Egy rejtélyes gyilkosság. — Keleti kép a nemrégmultból, képpel. — A főváros emelkedése, Ráth Károly arcképevel. — Bank és börze, több képpel. — A láthatatlan. Jelenet az angol bank történetéből, képpel. — A párisi pénzverdében. — Petőfi hagyományai: I. Odajárok, hova... II. Egy goromba tábornokhoz. — Szent-Pétervár és Moszkva, képpel. — A vallásviszály Németországban, több arcképpel. — A háztartás köréből: I. A virágok a szobában. — II. Az egészséges lakás kellékei. — Az asszony története, képek szöveg nélkül. — Egy év történetéből. Új miniszterek: Ghyecz Kálmán, Bartal György, arcképpel. — Néhány név a sírkövekről: Disraeli B. és Gróf Hédervár, Török János, Kubinyi Ferencz, Szilágyi Pál, Michelet, Kaulbach, arcképpel. — Ünnepek: A magyar tud. akadémia nagy-gyűlése. — Az akadémia ünnepélyes közgyűlése. — A Kisfaludy-társaság közgyűlése. — Az Erkel-ünnepély. — Strausz Dávid és Fogarasi János, arcképpel. — Vegyesek. — A méter-rendszer. — A magyar birodalom közigazgatási tisztai czimtára. — Országos vásárok.

(9-0)

Csak

485

27 kr.

bécsi réte darabja vagy patja, a legjobb minőségű és valószínűleg árunkat, szigorú közesség mellett, nagyban és kicsinyben: **Gyapjú-ruha-szövetek** a legfinomabb és legdivatosabb, minden színben, sőt, csokorvagy többi kecskén, m. lüster, Ripp, rézauos plaid szövetek egyaránt és köz, kár, a legújabb és legszebb órá és térválók **Biszak-sári pianó** (WATSONI) legújabb német és észak-sarki szövetek, legdivatosabb ruhabarátha, csomamosi perkal, creton, (török) háló-öltönyöknek) két piké, barna és fehér sodronyozott és finér-barebta, rumburgi, hollandi, nyers szilárd fonal-bázi és bőrvázson, szines és virágos szőcs- és fehér cipke-moulin-függetnyök, altisz damaszt törülközők és ágyszövetek, vászon damaszt törülközők, szövetek, chifon, 1/4 és 1/2 széles, vánkostoldó-szövetek, selvem- és kámér-nyakkötők min-den alakban, barinnyák, botcsók, keztyűk, vászon- és baltiz-zsebkendők, valamint csip-elyem- és bárony-zsalagokból, valamint csip-keből minden szín- és szélességben, s még több ezer másnemű tárgyat, egyeztetéssel a feltételül mint legzelebbi árak és legolcsóbb árak elismert legolcsóbb és legkorábbi alaptól

27 KROS

ARUCSARNOKBAN

Bécsben, Kärnthnerstrasse 91. sz. (a polg. körház-épületében) kaphatók. és Kuldemények utánvet. mellett pontosan leküldetésen eszközöltenek. Mintakárulajstrom ingyen küldetik

Karácsoni játék-árak,

valamint Fröbl-féle gyermekjáték és egyúttal taneszközök.

Tisztelettel alulírott ajánlja a legújabb gyermekjátékokból álló díszválasztékú raktárát a kedves kicsinyek, szóval a bölcsőben levő csecsemő, valamint az érettebb korúak számára. Különösen azonban a hosszú esték eltöltésére: Képes könyveket, műépítészeti, gyakorlati eszközöket, nemkülönben összeállítású játékokat, figurás és komédia színházakat, búvészeti lámpa és fátályok-készleket tartalmazó áruválasztékát.

Számos részvételt esd **Brunner Ch.**

Vidéki megrendelések a legpontosabban teljesítenek. Nagyobb bevásárlásnál 10% árkedvezmény nyújtatik. Programok ingyen kaphatók.

Van szerencsém tisztelettel tudomásra hozni, miszerint gazdagon berendezett papír-, író- és rajz-eszközök raktáramon kívül; még egy minden kellékekkel ellátott könyv- és könyvműtár is berendeztem, és azon helyzetben vagyok, hogy mindennemű nyomtatvány és könyvműtárványokat, — monogrammal, dombor- vagy fekete nyomattal ellátott legfinomabb angol- vagy honi gyártású levélpapírt borítékkal a legjutányosabb áron számíthatok. 466 (6-7)

Különösen ajánlom: igen csinos dobozokban berendezve 50 drb. legfinomabb angol levélpapírokat borítékkal 70 krtól 1 flig. Legújabb monogrammal ellátva 1 ft. 40 krtól 2 flig. 100 drb. legfinomabb honi gyártású levélpapírt borítékkal 90 krtól 1 ft. 20 krig. Legújabb monogrammal ellátva 2.40 krtól 2.80 krig. 100 drb. nyomtatott látogató-jegy 50 kr. 100 drb. könyvműtár „ „ 1 ft.

RIGLER JÓZSEF EDE papírraktára, kő- és könyvnyomdája Budapest, belváros, kecskeméti-utca 11. sz.

RAVISSANTE!

Félre mindenféle ártalmas arcfestékek! Félre a rizsporral! Ezek elárulják magukat! Csak a mérgező, hivatalosan megvizsgált, tiszta és teljesen ártalmatlan **RAVISSANTE**, Dr. LEONIE-GAI Páriban, bír. azon erővel, az emberi bőrt minden sérüléstől megmenteni, szőpőst és lüszögöt biztosítani. Már az első kísérlet meg fog bákít egyből arról, hogy minden dícsértet fölösleges. Kapható nagyban és kicsinyben Budapest: váci-utca 8., HATSCHEK MIKSA látszerészénél. Egy üvegtől ára 1 ft 50 kr. Vidékre utánvétell.

A „Vasárnapi Ujság“ és „Politikai Ujdonságok“ kiadó-hivatalában (Budapest, egyetem-utca 4-ik sz. a.) a következő hírlapokat lehet megrendelni, úgyint:

HELFI IGNÁCZ lapja: A NÉPZÁSZLÓJA Politikai hetilap,

mely immár nyolczadik évfolyamába lép. Jel-szava: FÜGGETLENSÉG. Törékvése, hogy „Magyarország független önálló állam legyen, mely minden beavatkozástól menten intézze saját ügyeit.“ Ez irányban tartott czikkeim kívül tartalmár képezik gondosan írt ismeret-terjesztő, mulattató és közgazdászati közlemények, melyek mellé koronként képeket ad.

Előfizetési ára: egy évre 6 frt, félve 3 frt, három hóra 1 frt 50 kr.

Tíz előfizetett példányra gyűjtőnknek egy tisztelet-példányt szolgálatunk. — Előfizetéseket legzelebbi részben postai utalvány által eszközölhetők, a melyre bérmentesítésül csak egy drb. 5 kros bélyeg ki-vándatik.

Kiadja és nyomtatja a „Franklin-Társulat“ magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest (egyetem-utca 4-ik szám).

Budapest, december 27-én 1874.

52-dik szám.

ELŐFIZETÉSI FÜLTÉTELEK: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félve 6 ft. Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félve 4 ft. Csupán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft., félve 3 ft.

XXI. évfolyam.

HIRDETÉSEK DÍJA: Egy ótször hasznosított petit sor, vagy annak helye egyszeri ígátásnál 15 krajczár; többszöri ígátásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden ígátás után 30 krajczár. Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket előfog Bécsben: Haasensteint és Vogler Wallischgasse Nr. 10, Mosse R. Selterstrasse Nr. 3 és Oppellik A. Wollzeile Nr. 22.

JÓKAI MÓR

A FORRADALOM ALATT.

B gyátalan nem volna szükség különös alkalmakra várnunk, hogy Jókai Mór bizonyos időközökben ujjal bemutassuk.

Valamint a családoknak, úgy a nagy közönségnek is vannak kedves és legkedvesebb vendégei, kiket mindenkor szívesen lát, kik előtt háza ajtaja örökké nyitva áll, s bejöhettek azon bejelentés nélkül, későn-korán, éjjel-nappal. Már megjelenésük maga is általános örömet okoz és szerencséseknek tartjuk magunkat, ha valamivel, »mit az isten adott,« szolgálhatunk neki.

De hátha még 5 hoz valamit a hóna alatt? Valami kedves csecsebecsét a kicsinyeknek, meglepő karácsonyi ajándékot, vagy épen olyan drága ékszer, melynek csillogó fénye nem csupán a fiatalabbak szemét kápráztatja, de a melynek maradandó bece az öregeket is hálára kötelezi.

Például, ha a már tekintélyes koru házi barát elhozja fiatalkori arcképét, gyémántokba, drágagyöngyökbe foglalva, egy oly búvós cosmorama keretében, mely egyszerűs mind leghívebben tükrözi vissza az akkori épen nevezetes, mondhatni csodás idők szellemét, erkölceit?

És pedig épen így van! Népszerű, és még ellenségei szerint is legtermékenyebb, legolvasottabb írónk ezúttal nem egy újabb regény-kohinórral, a mi már tőle úgy is szokott ajándék, de egy nagy csomó szebbnél szebb, apró ékszerrel lepott meg bennünket, melyek értéke, vagy inkább érdekessége együtt véve tán fölér Kohinóorjai bármelyikével, mert azok belbecsük mellett egyszersmind mindmegannyilagkedvesebb emléket képeznek saját multunkból, életünk legszebb tavaszakorából, melynek bájait rideg, kopár telünk jelene csak annál elragadóbbakul tündeti föl képzeletünkben!?

JÓKAI MÓR. (1849.)

Nagyon becses lehet e gyűjtemény a legifjabb sarjadékra, mely ama korból személyes emlékekkel nem bír; de azt hiszszük, még becsesebb azokra, kik amaz időben éltek, szerepeltek, s az akkori napok hangulatának e híű és természetesen ép oly szelleműs nyilatkozásait olvasták.

Mert a bekövetkezett rémkorszak rettentő halálos tilalom éjszakájába merite minden emléket, minden ereklyét, mely a csodák napjaira emlékeztetett; s most midőn harmadfél évtized múlva újra halljuk e hangokat, e lelkes, lázas, majd humoros, ifjudag dévaj beszédet; egy pillanatra úgy érezzük, mintha csikorgó tél közepén tüde ibolyaillat árada el köröztünk, szólna a csalóány, szóval, mintha nemcsak képzeletben látnók, de éreznők eltűnt ifjuságunk legfelségesebb gyönyöreit.

Mintha sötét éjjelkor a sixtusi kápolna beljébe lövellő villám fényénél Angelo Mihály óriás alakjai egyszerre megmozdulnának s a rég elmúlt történet egy pillanatra föllevenednék: olyan a hatás, melyet e mű forgatásakor azok éreznek, kik ama mesés világban éltek és a kiknek lelkében ama kor nagy fölindulásai maradó nyomokat hagytak.

Azok pedig, kik forradalmunk eseményeit csupán a történelemből ismerik, ez emlékdarabokat, melyek annak egy nem utolsó részét képezték, forgatva, azon különbséget találandják a rideg történelem s e naplószertű iratok közt, a mi egy színmű olvasása és színi előadásának szemlélete közt van.

S mintha érezte volna szerző maga is könyve hatásának e személyes természetét, hozzá csatolta egy 1849-ben sajátkezűleg rajzolt arcképét, s kik jól ismerték őt ez időben, bizonyoságot tesznek róla, hogy azon minden egyes vonás híven van találva, s csupán tekinteténél ama sajátosága hiányzik itt is, a mit egyébként viszáradni eddig sem sikerült még a nálánál kitünőbb rajzművészeknek, sőt magának a fényírának sem.

A mi már most szorosabban magát a könyvet illeti, az legnagyobb nyolczad-réti, ugynevezett tíndöklő (splendid) kiállítás 18 ivnyi kötetet képez, s Jókainak az »Életképek«, a »Közöny«, s az »Estilapok«-ban megjelent forradalmi vonatkozású cikkeit tartalmazza, csillagjegyek alatt utólag s illetőleg legközelebb hozzá írt jegyzetekkel az akkori sajátlatosságokban járatanabbak számára.

Maga a szerző a következő előszóval vezeti be könyvét:

„Két esztendő ki volt szakítva eddigelő írói életemből. A két legsúlyosabb, legnevezetesebb év: 1848 és 1849.

A mit ez idő alatt írtam, három olyan lapban jelent meg, melyeknek példányai ma már csak mint unikumok léteznek s megjelenésük idején is nagyon kevéssé voltak elterjedve.

E műveimet, melyek részint szépirodalmi és történelmi munkálatok, részint a napi kérdésekkel foglalkozó humoristikumok, részint politikai irányeszmék, most összegyűjtve, rendezve és megrostálva adom által a nyilvánosságnak.

Erre több indok buzdított.

Legfőbb az, hogy e műveimet nem tartom elveszendőknek. E művekben látom írói kedélyem ifúságát, átmelegítve a legmerészebb reménytől; a követelő fantáziát, mely a sorstul ábrándjai megvalósítását várja, mely kéleleg a csodálatos napok sugárzófényében s dühöngő a rémészakak vérvilágításában s tulzó csapongásaival egy nemzet hangulatát követi csupán. — Soha úgy irni, miként akkor, nem tudnék

többé; — soha úgy érezni a leirottat, ugy viszáradni a szív igaz keservét és örömet, és soha oly bátran kimondani azt, a mit kigondoltam. Másik ok, a mi e műveim sajtó alá rendezésére indított, az, hogy e két év alatt írott munkálataim között sok van olyan is, melynek műveim gyűjteményébe fölvetélt nem ohajtom. Vannak hangok, a miknek kísérteties skáláját ha a rendkívüli napok szenvedélye érthetővé teszi is; ha a történelem azokat a rémkorszak vészkiáltásai viszhangjainak vallja is; de a költészet, a szépműtan, a jó ízlés nem igazolja soha. A viszhangnak nincs joga szóliatlatlanul újra feltámadni. Mind azt, a mi jelen könyvemben e két év alatt írt műveimből benn nem foglaltatik, megsemmisítenék nyilvánítom: a mihez joga egyedül a szerzőnek van, ki a midőn ezen jogát használja, az által felmenti műveinek halála utáni összegyűjtőjét attól a kényszerű válsztástól, hogy vagy censura legyen az írónak, vagy mindent kiadjon töle válogatatlan, a mit elől-utól talál.

De a mit a költészet és szépműtan ítétele alá merek bocsátani, bárha merész hangja a mai korra nézve szokatlan is, azt mind fölvettem e könyvbe. Egy korszakot festenek azok. E korszak elmúlt, el van temetve. Eg őrizze hazánkat attól, hogy az eltemetett halott még valaha föltámadjon! De a síroknak emléke is kell. S az elhaltolt kor irodalma legelenebb emléke.

Az olvasó nyomról-nyomra fogja kísérhetni magát a korszak jellemét műveimél, s annak behatását emezekre. A sajtó felszabadulása, a vér nélkül kivívottak vélt nagy társadalmi forradalom legelső hatása a szépirodalmi és történelmi munkálatokon látszik meg; majd később az irányeszmék is, a mikben a mindenkitől osztott rajongás hangja uralkodik. A szabadság kéjértete párosul a bocsánattal a multak keserveiért s a bizalommal a jelen iránt. A hit és testvérszeretet illuminál s tüzjéteket rendez. Később a tűz nem játék, hanem már vész. A sorokat a boszu, az elkeseredés, a hon élete fölötti kétségbeesés mondatolja. Átvonaglik rajtok egy-egy keserű kacaja. A kínra csiklandótnak ádáz nevéte. Az országos jajsztó sokszorozni, a segélykiáltást sietetni, az alvókat fölraáni törekednek e hangok. — S mikor a paroxizmust felváltja a megtérő egészség, hidegvérrel, tisztán látva, ugyanazon haza életének fáltése, ugyanazon szabadságnak megőrzése: nem a szenvedély szilajságával többé; de a meggyőződés elszántságával, s a veszély nagyságának s az önfeláldozás bizonyosságának komoly tudatával. — Ez — nem műveimnek; de azon korszak hangulatának jellemzője.

Mily ellentétek a márcziusi irányeszmék s a »szegény király!« között! De a napok, melyeken megírtattak, ép oly ellentétei voltak egymásnak. Ott a napfényes bizalom, itt a pokoli kétségbeesés. Ott a trón a nép minden óhaját teljesíti; ad szabadságot, emberjogokat, feloldja a szellemet és a földet hosszú szolgasága alul; emitt visszavesz mindent. Amott azt hiszszük, hogy diadalunk csak játéka kerül: emitt átlátjuk, hogy az eredmény volt a játék. Elvesztve mindent, kigunyolva, megalázva, leggyűlöltebb ellenfeleinknek kiszolgáltatta, vertük vissza e hangokat az égbe s azokra, kik az eget e földön képviselik.

Erre az időszakra esnek (csaknem egy rövid hó időközére) életem legválságosabb időpontjai. Események egy huszonhárom éves életben.

Petőfivel, kivel lélekben egygyé voltunk forrva eddig, kétszeresen meghasonlottam. Először, mint társ-szerkesztő, a Vörösmartyhoz írt s általam nem helyeselt költeménye miatt; másodsor, mint férfi, oly családi ügyeimbe avatkozás miatt, a mik a legbensőbb barátira nézve is szentélyt képeznek.

Azon napokban nősültem meg.

Azon napokban égett le szülőtte házam Komáromban: otthonom rommá lett.

Azon napokban vettem vállamra a fegyvert s követtem vezéremet a honzsabadtás halálos munkájába.

A hon veszedelme fölötti elkeseredésen kívül önellem büszkesége is sarkantyúzott. Be akartam bizonyítani, hogy nem egy az enyimmél forróbb lélek lángja gyűjtött fel eddig: töle elszakadva is tudok égni! Petőfivel

nem érintkezve többé, iparkodtam őt túlszárnyalni a szabadság bálványozásában.

A nagy események nagy kiábrándulásokat hoztak magukkal.

A schwachati napoktól a debreczeni idény kezdetéig csupa üres lapok vannak előttem.

Meggyőződtem róla, hogy, mint harcos, kevesebbet, mint író, többet teljesítek a szükségemnél.

A magyar kormány új székhelyén válság-szerűen léptem összeköttetésbe a haza sorsát intéző legkiválóbb kormányférfikkal. Látköröm egyszerre kiszélesedett. Nagy embereket tanultam igen közelről megismerai, nagy események előkészítő gépezetéből betekinteni.

Azt hittem, nekem is kötelességem a gép valami alkatrészeinek beszállani. Kiadtam és szerkesztettem egy napilapot »Esti Lapok« czime alatt.

A közvélemény mind e mai napig azt hiszi, hogy e lap egy »békepárt« közlönye volt. (Hiszen csak egyetlen egy példány maradt fenn belőle; de az sem könnyen hozzáfárlható helyen.) Olvassa el a közönség a benne foglaltakat, mik a jelen könyv III-ik részét képezik és ítéljen felőle.

Ma nincs Magyarországon ellenzéki párt, mely nézeteivel oly messze menne s én nem írnám most azokat alá.

Akkor a helyzet kényszerűségének szüleményei voltak azok.

Több cikket e korszakbeli működésemmek jegyzeteim kísérik, fölvilágosítva a helyzetet, mely azokat előidézte. A mi bennük magánügy, s egyes emberekre, vagy egy magamra vonatkozik: azt mind eltemettem. — A napnak is vannak föltjai; de a napfoltok elmúlhatnak: — s hazánk szabadságharcza volt »a nap.«

V. J.

Az utolsó vers s az utolsó golyó.

(Vázlat.)

JÓKAI MÓR-TÓL.

Julius 29-ikén Marosvásárhelyt két régi ismerős találkozik össze Bem előszobájában. Az egyik egy fiatal, halvány férfi, komoly hallgatag ajkáról, lelkethirdető szép magas homlokáról, merész lángszemeiről, ziláltan felfestült hajáról, egész tekintete megkapó kifejezéséről széles e világ ismeri őt, s Petőfinék híja. A másik egy athletai alak, izmos, csontos termet, irfőztató kezekkel s hosszú karokkal; arca sovány, jellemzően hajlott sas-orrú. Ez a hadsereg legmerészebb lovagja, Zeyk Domokos; az ősz hadvezér kedvelt galoppinja, a kiről azt mondák, hogy legörömbesebb bizzza rá ízeneteit, mert ez nem kerülgeti az ágyugolyókat, hanem azt szokta, hogy keresztülnyargal két egymásra ágyúzó ütég között. Hogy a szászrégeni csata és visszavonulás hírével Bem apóhoz jöheszen, egy utját álló muzulmán portyázó csapaton kelle keresztülvágnia magát. Mutatta a kardját, melynek az éle egészen hasznavehetlenné volt esorbulva, s cserkesz-dárdák hegyeinek hosszú vasalásán.

Petőfi erre leoldta saját kardját, s megkínálta vele Zeyk Domokost.

»Cseréljük el kardjainkat. Velem úgy is letette a kardot a belügyminiszter s közkatónának minék a kard! Csak azért, hogy utánam csörömpöljön az utcán, nem viselem.«

Petőfi pedig jó katona volt, nem csupán dilettans, mint eddigi életirói hitték. Tisztársá, Papp Lajos, tanúsága szerint, a Szebentől a piskíhi hidig vívott elkeseredett harcban a költő harcvezetőn valóban küzdött s vitézül megálta a tüzet.

Hanem azontúl Bem apó, ki nagyra-becsülte a költőt s fel tudta fogni szellemi

értékét, azt a rendeletet adta tiszteinek, hogy ne bocsássák őt többé oly veszélyes pontokra, hová lángszenvédélye viszi.

Tiszti rangjáról leköszönése után ő maga is csak önkénytesnek tekinté már magát.

Tehát a vitéz Zeyk Domokos elfogadta a költőtől a cserébe kínált kardot.

Ez a kard párja volt az enyimnek. Két hasonló kardot kaptunk a márcziusi napokban ajándékba egy buzgó hazafitól. Gyönyörű két damascén acél volt, hegyével markolatáig hajtható széles pengéjű. En az enyimet ugyanez időben adtam át Földváry ezredesnek, a váci és isaszegi csaták hősenek.

»Bízd rám te a kard dolgát, barátom, monda Zeyk Domokos Petőfinék; a te fegyvered hatalmasabb ennél. Majd teszek én még egyszer a te kardoddal valamit, a mit megénekelhetsz!«

»Ott leszek hozzád közel,« ígérte a költő.

Másnap megindult Bem Marosvásárhelyről Segesvár felé az orosz hadvezért Lüdert fölkeresni.

Petőfi Bennél a főhadiszálláson több ízben találkozott egy emberrel, a kinek a nevét nem tudta kimondani. Lengyel volt. Sokféle nyelven beszélt, de mindeniken roszul. Nem volt katona, s úgy látszott, mintha nagy korhely volna, mert mindig rongyos ruhája volt. A rongyokkal aztán valószínű luxust fűzött, minden héten más rongyba volt öltözködve. Petőfi szerette azt az embert, mert látta, hogy Bem is szereti; ez a rejtélyes ember pedig viszont Petőfit becsülte nagyra, nem azért, mert költő, azt ő nem értette; hanem azért, mert látta, hogy Bennék kedvence — s aztán nem nézi le a szegény embert, a ki rongyos.

Most már tudjuk, hogy az a sajátos ember ki volt? Bennék tábori kéme.

Mikor Petőfi a hadvezér szállását elhagyta, ismét találkozott azzal az emberrel. Ez azt súgta neki: »holnap meleg napunk lesz.«

Akkor jött Lüdert táborából.

A meleg nap csak harmadnap következett be, melyet a vörösbetűs gyászútnepnek közé ennével jegyzett be a történelem: »Segesvári ütközet.« (Tévesen, mert fehéregyházi ütközet volt.)

A harc elején kedvezett a jó szerencse a magyar fegyvereknek. A jobbszárny kiverte az oroszok balszárnyát Fehéregyházából s a falura támaszkodva kezdé meg a harcot az oroszok ellen.

Itt látták Petőfit még sokan, a leégett falak romjai között.

Nem vegyült a lármás csoportok közé: olyan helyeket keresett, a hol nem háborogtalan senki, s a honnan a csata folyamát közelből szemlélheti. Legutóljára látták őt egy elpusztult ház sütőkemenczében állva. Minő piederstál ehhez a szoborhoz! Majd leült a romra s hátát a falhoz támasztotta.

Fegyvere már nem volt. Egy tábori táveső volt kezében, melylyel a csata folyamát szemlélte, s térdén kitárt jegyzőkönyve fektűt: abba koronkint jegyzett valamit. Volt a ki azt megfigyelte.

A harc balul ütött ki. A tulnyomó orosz erő, megkerülve a magyarok hadállását, zavarba hozta soraikat. Az élő szobor az agyagtalapatzon látta az orosz lovasság rohama alatt széthomlani a zászlóaljokat,

mik sortűzzel fogadták a támadókat, s aztán a segélyül siető huszársággal összekeveredve tovább hömpölygeni. Egy része a menekülő csapatoknak mellette rohant el. Vágtató lovasság, dühöngő ágyúk tüntek el mellette, mint kísértetes álomkép. Talán kiáltottak is rá, hogy ő is meneküljön; azt nem hallotta.

A ki legutóljára látta őt e helyen, azt mondja, hogy egy orosz ágyugolyó oly közel hozzá furódott a falba, hogy az agyagot szeme közé szórta. A költő letörülte arcáról a port zubbonya szárnyával és tovább bámulta a látványt, mely lelkét lekötve tartá.

A mit nézett, az egy hősköltemény volt, minőre csak lázálom adhat eszmét. Mese és csoda.

Az ősz hadvezér, ki arról volt nevezetes, hogy mindig utolsó volt a vesztett harcztérről menekülésben, a vérengző viadalban lovastul együtt belebukott egy moesárba s ott maradt eszméletlenül, sebesülten.

Hős kísérői, a mint észrevették, hogy eltűnt, visszafordultak keresésére: megtalálták, lóra ültették ismét s siettek őt megmeníteni.

De a csatatér már egészen az ellenségé volt; s arról csak egy moesáron keresztül lehetett menekülni.

Az ingoványon végig húzódott egy keskeny malomárok, annak mind a két oldalán sürti nádbozót. E szűk töltésen csak egy lovas számára van tér.

A dzsídások, kiknek rohama a csatát eldönté, sarkában voltak az üldözött magyar vezérnek, kit kísérői a keskeny gáton át igyekeztek megszabadítani. S itt kezdődik a hősköltemény.

Tizenkét vitéz lovas, azok között nyolcz előkelő tiszt, összebeszélt, hogy a keskeny gáton egyenkint fognak szembeszállani az üldöző orosz lovassággal, s harcolni fognak, férfi férfi ellen, hogy a menekülő vezér számára időt nyerjenek.

Az oroszok sem támadhatták meg őket másként, mint egyesével. A moesár nem engedte a tömeges megrohanást; azon a keskeny gáton kellett karddal kard ellen harcolni.

A védőnek vesznie kellett. Ha egy orosz legyőzött, jött utána a másik, míg a kifáradt hős végre sebeitől alétan bukott le lováról.

Tizen elhullottak már az egyenkinti harcban. A tizenegyedik volt Pap Lajos (most országos képviselő). Ezt a küzdelemben egy dzsídádófé letaszítá lováról; de még volt annyi lélekjelenléte, hogy lovát kantárjánál fogva maga után rántsa, s azzal az ingoványban elmenekült. Az oroszok nem gondoltak vele: — nekik Bem kellett.

Most már egyesegyedül állt egy egész üldöző lovas csapat ellenében Zeyk Domokos. És elfogadta a hősregei harcot. Egy új Bayard volt, »a félelem és megrovás nélküli lovas«, ki egyedül harcol a hídnál jó kardjával, a Dürandállal egy egész tábor ellen. S neki is volt olyan jó kardja, s neki is volt olyan költője, ki őt megénekelte. Ott állt az a romház falán és egész lelkét betölté a látvány. Ő nézte ezt és lelkében lánggondolatok gyújtogattak fel egy egész világot.

Mit hallotta ő most, hogy kiáltozzák föl hozzá a mellette elfutók: »menekülj!« Mit hallotta ő a szaladók robagását; mit hallotta ő most saját nevét? Lelke ott volt,

a hol az a hős ül tomboló paripáján s oszt az ő kardjával halálcsepásokat. Ha e kard villámlik, ember válik meg lelkétől, s a kit közelébe visz balsorsra, az vérevel fizet meg a megtiprott földnek.

Csakóját már leverték fejről, haja úgy lobog a szélben, arca úgy ég az alkony napsugarában; de még ellenség véren kívül más nem fénylik rajta. Vasul van e férfi, nem fog rajta a kard. Már egész bőrkör van körülé építve holt tetemekből s még nincs szándéka pihenni; ha jobb karja elfásult, baljába kapja át a kardot; az is csak oly veszedelmesen tud vágni, mint a jobb. Harezol felváltva jobb és bal kézzel.

Őt bámulta a költő oly elbűvölten! Csoda-e, hogy nem tudott a látványtól menekülni? Ah minő lángköltemény volt az, mely e tekintet alatt szívében fogamzott! Ha az meg volna írva, a hogy érezte volt!

Denem csak a költőigézete meg e dicső jelenet a hős regevilágból; maga az ellenséges hadvezér, Lüdert is meg volt általa hatva. Lüdert egy dombtetőről, a Haller sirbort mellől nézte a hősi harcot. Egész tömeg nem bír letörni egyetlen férfit!

Az orosz vezér nem dühöngött haragjában. Oda nyargaltatá a harezolókhoz hadsegédét azzal a parancsával, hogy ezt a nemes hőst nem szabad megölni: ennek élve kell maradnia.

Az orosz tiszt fehér zsebkendőjét kardja hegyére tűzve, vágatott a küzdő csapat közé. Parancsszává félbehagyták a dzsídások a támadást. Tizenegy halott hevert már a hős előtt. — De ki volt fárada ő is.

Az orosz hadsegéd odakiáltott hozzá, hogy adja meg magát, kegyelmet fog kapni, a vezér becsüli őt hősi bátorságáért, ne áldozza fel nemes vérért.

Még akkor egy csepp vére sem hullott el a hősnék.

Zeyk Domokos erre a szóra fölemelkedett kengyelében, hátra tekintett. Látta, hogy Bem már oly messze elmenekült az ő harcza alatt, hogy többé utól nem érhetik.

Akkor hirtelen kirántotta nyeregkapájából pisztolyát. Még egy utolsó golyó volt hátra.

Ezt a golyót úgy hitta Zeyk Domokos, hogy »az utolsó szó.« Mikor testvére (a mostani államtitkár) aggodalmát fejezte el előtte, hogy őt, kit oroszláni vitézsége mellett megölni oly nehéz, elvégre mégis elfoghatják majd, azt mondá neki pisztolyára mutatva: »azt nem tehetik; enyim az utolsó szó!«

»Soha!« kiálta Zeyk Domokos az oroszoknak.

S azzal föbelötte magát.

A költőnek kihullott kezéből a táveső, mikor hőst lebukni látta. Most tért eszméletéhez. Köröskörül temetői esend volt már. Saját táborra rég elfutott. Ő egyedül maradt. Védtelenül. Csak jegyzőkönyvét rejtette el keblébe. Abban voltak utolsó költeményei. Az tán megvédi őt a haláladó vas hegyektől?

Vagy talán nem?

Azt mondja az ég: ha elveszett a nemzet, veszzen el a költő is, ki nagyságáról, honszerelméről énekelt?

Azóta mindig keresik őt.

Legközelebb Kolozsvárott létemben hallottam, hogy a Petőfi végpérezéről füzött kutatás mondaköre még néhány pillanatyival odább vezet.

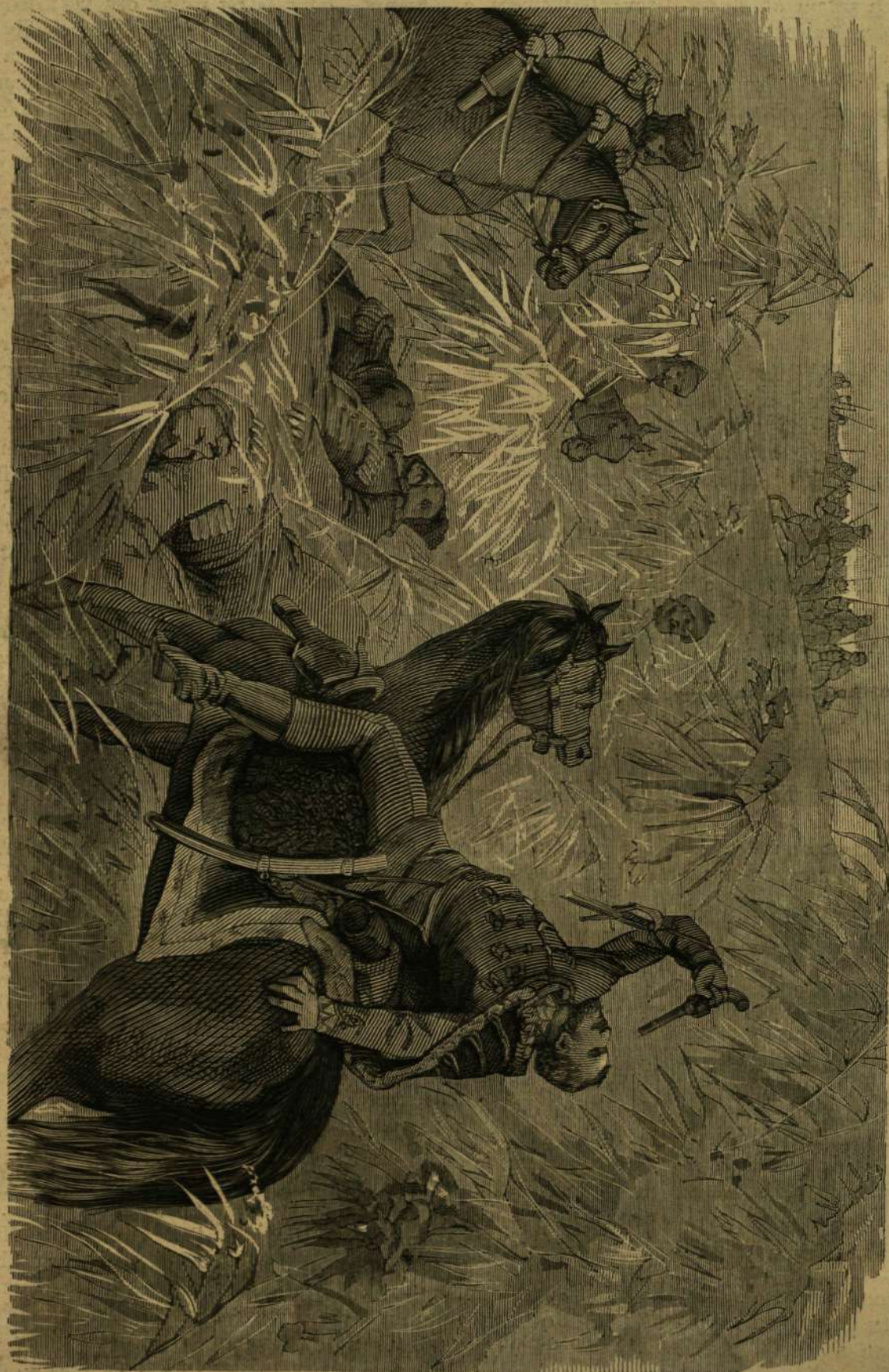
Ama lengyel, ki vele oly sokszor találkozott, mindig más forma álöltözetben, Bem hajdani hadikéme, most előjött.* (Eddig nem is tudott róla, hogy Petőfit keresi valaki s hogy az, a kiről ő tud, olyan drága ember volt: a magyarok költője; ő csak mint Bem kedvencét ismeré.) Ez azt állítja, hogy ő megtalálta Petőfit a segesvári úton sebestülten; ő elvitte őt Seges-

A nap alkatrészei és működése.

— Rajz a csillagászat köréből. —

Egyetlen más égi test sem voná oly nagy mérvben magára gondolkodó emberek figyelmét már a legrégibb idők óta kezdve, mint a nap — e nagy tűzgömb, mely minden életnek forrása és feltétele földünkön. A tizenhetedik század elejéig mindazonáltal mindaz, mit az emberek a napról tudni véltek, kizárólag csak a képze-

nek e nagy égi tűzgömb felől a nép legalsóbb rétegeiben is, habár a nap nagysága iránt még sok ember nincsen is tájékozva. Jegyezzük meg mindjárt, hogy a nap átmérője 108-szor nagyobb mint földünké, és hogy felülete 11,600-szor nagyobb mint ez utóbbié. Nehéz elképzelnünk ilyen rengeteg nagyságot, de egy példa segítségével mégis fogalmat alkothatunk magunknak felőle. Vegyük ugyanis a holdat, mely 51,800 mérföldnyi távolságban futja körül a földet. Ha a nap üres volna és földünk lenne elhelyezve

ZELEK DOKKOS HALÁLA. — (A képet Mor. J. az utolsó golyó" című vázlatához.)

várta s megnevezi a házat is, a hol ápolás végett elhagyta. Mi történt vele tovább? Hogy meghalt, az bizonyos. Sa hős és dalnoka egy sírban nyugszik.

* Nem zavarandó össze azzal, kinek mesés adatait Petőfi végzetéről a Honban Lengyel József megcáfolt. — J. M.

lem birodalmába tartozott. Maguk az ókori görög bölcsek fölőtte ferde és dőre fogalmakkal bírtak a nap felől. Epikur azt tartá, hogy a nap nem egyéb egy nagy tűznél, melyet reggel meggyujtanak s este kioltanak. Tanítványai, kik e tant tovább fejleszték, azt állíták, hogy a nap estenként az Okeanos nevű nagy folyamba merül el, mely képzeljük szerint körülövezé a földet. Ugyanők azt hívták, hogy a napnak átmérője nem nagyobb egy lábnaál.

Most persze helyesebb fogalmak uralkod-

ezen úr központjában, akkor a hold az üres napgolyóban kényelmesen futhatná körül a földet, sőt majdnem még egyszer annyira távol lehetne tőle, mint jelenleg van. Ime egy példa, mely élénk fogalmat nyújt a nap rengeteg nagyságáról.

Minő alkatrészekből áll hát e nagy égi test és milyen élet van rajta?

E kérdések tán oly régiak, mint maga az emberiség, de megfelelni rájuk először csak a mult évtized tudott. Sok időn át a tudós

AZ OSZTRÁK-MAGYAR ÉSZAKSARKI EXPEDÍCIÓ KARÁCSONTJA. (Weyprecht vázlata után.)

világ csak az analogia által vezérelteté magát, azt híven, hogy földi viszonyainkat egyéb égi testekhez is föltárlhatja. Maga Arago, az újabbkori csillagászok egyik leghíresebbje, kézzel halálá előtt — 1851-ben — úgy nyilatkozott, hogy nem tartja lehetetlennek, mikép a napon hasonló szervezeti lények lakhatnak mint földünkön. A nagy Humboldt Sándor sem gondolkodott különben.

A hatvanas évek közepéig egyáltalán azon vélemény uralkodott, hogy a nap magában véve a földhöz hasonló világnélküli gömb, hegyekkel és völgyekkel, tengerekkel és folyókkal, s hogy, mint a földet, szintén egy hatalmas légkörrel veszi körül. E légkörrelről azonban azt hitték, hogy benne rejlik azon világosság és melegség, melyet földünk a naptól kap. Ma már a tudomány haladása határozottan halomra döntötte a téves nézeteket, és csak most tudjuk, mennyire függ földünkön minden a naptól, illetőleg az általa szüntelenül kisugárzott hőstől.

Ki becsülhetné csak megközelítőleg is azon óriási erőmennyiséget, mely földünkön naponként elfogy? A tenger hatalmas hulláma, mely dörgő morajjal török mág paron, idegen erő által hozatik mozgásba, nemde? És hol rejlik ezen erő? A levegő mozgásában. A vihar dúlja föl a tengert és veti partra a hullámot. De hát miből származik a lég mozgása? Abból, hogy a különböző légkörök egyenlőtlenül melegednek meg. A meleg légkörök föllebbenne az aequator tájékán és eltolulnak a sarkvidékek felé, viszont a hidegebb légkörök áramlata a meleg tájak felé — mind ezen mozgások csak a hőfogyasztás által idéztetnek elő. Melegség nélkül egyáltalán légmennyiség sem létezne.

Fölötte érdekes a kérdés, minő nagy azon hőmennyiség, melyet a nap földünkre naponként lesugároztat. E kérdésre úgy feleltek meg a tudósok, hogy megmérték a nap hősugárzását bizonyos meghatározott helyen és időben. Ez észleletek alapján kitűnt, hogy a földet naponként 67, mérföldnyi hosszúsággal, ugyanannyi szélesség és magassággal kellene birtania. Hogy mily hatalmas e hőmennyiség, azt egy másik példa segítségével is illusztrálhatjuk. Ha a földet 67 mérföldnyi hosszúsággal, ugyanannyi szélesség és magassággal kellene birtania, hogy gőzzé változtassa valamennyi tenger vizét, s ha e kifejlődött gőz folyást eltávolítatnánk, nehogy meghidegülése után víz alakjában ismét visszakerüljön a földre: akkor a nap hősege 1600 év letelte alatt gőzzé változtatná az egész földfelület valamennyi vizét, tengereket és folyóvizeket. E hőmennyiség nagyságát meg a következő példa is élelken feltűnteti. A nap egy perc alatt oly erőmennyiséget sugároz ki, mely egyenlő 228 billió egyelőre jü gőzgép munkájával. S ez a roppant erő idéz aztán itt által elő minden mozgást a természetben.

Bármily rendkívüli legyen azonban e hőmennyiség, mégis csak parányi része annak, melyet a nap egyáltalán kisugároz. Nem szabad ugyanis felednünk, hogy egyéb égi testek is igénylenek a maguk számára melegséget a naptól, s ezt meg is kapják. Mennyi melegség vész al ezenkívül a hideg pusztá világűrben! A mi földünket illeti, ki van számítva, hogy a nap által kisugárzott összes hőmennyiség egy százalékának csak huszonharmad milliónyi részét kapja.

Miután a nap kétségtelenül már sok millió év óta pazarolja ekkép melegségét, valószínű az is, hogy még sok százézer évig fog ily roppant mérvben nyújtani hőjét. Azon érdekes kérdés merül föl tehát, minő azon töké, melyből a nap e rengeteg kiadásokat fedezi. Valóban nagy diadala az a tudomány, hogy e kérdésre végre meg tud felelni, föllebbentvén azt a sürű fátyolt, mely e tekintben eddigél az emberiségre néve lezgett.

Mindenekelőtt bele kell képzelnünk magunkat egy olyan korb, melyben a földnek, a holdnak s a többi bolygóknak még csak nyoma sem létezett, s a mikor mindazon temérdek égi test, mely ma naprendszerünket alkotja, egyetlen, roppant, tüzes ködtömböt képezett, több ezer millió mérföld átmérővel. E ködtömbnek főmaradt magva a nap. A bolygók, s köztük

természetesen földünk is, e tüzes tömbnek külső részeit képezték, idővel lassanként elszakadván tőle, s néhány ezer millió év alatt mindinkább megkeményedvén.

A nap e rengeteg időtartam alatt folyvást világított és szüntelenül meleg sugárzott ki, nem lévén egyéb ma sem egy óriási tűzgömbnél, melyben valamennyi anyag részint izzón folyékony, részint pedig izzón légmennyiség állapotban létezik. A tudományunk sikerült e tényt konstatálni, még pedig oly biztossággal, mely kizár minden kételyt. És bár a nap husz millió mérföldnyi távra van tőlünk, a tudósok most már ismerik alkalemeit, a mi a spektrál-analízis segítségével volt elérhető.

E szerfölött érdekes kutatások még nincsenek ugyan befejezve, de azért eddigél ki derült, hogy a napban izzón légmennyiség állapotban sok más vegytani elem is kívül van, réz, horgany, calcium, barium, stb. van. Könnyen elképzelhető hát, minő roppant hőségnek kell uralkodnia a napon, ha az említett fémek ott csak izzó gőzök alakjában léteznek. A nap hőfokának kiszámítására vonatkozó kísérletek eddigél mind meghiúsultak, mert az fölülmul hasonlithatlan mérvben minden hőfokot, mely mesterségesen állítható elő. Megközelítőleg azonban megállapították a tudósok, hogy legalább is 27,000 fok hőségnek kell uralkodnia a napfelületen. Oly rendkívüli hőfok ez, melyhez hasonlítva vasolvastó kemencéink izzó hősege kellemes tavaszi szellő gyantát tűnik föl. De a nap belsejében még ennél is iszonyúbb hőfoknak kell uralkodnia. Ott minden anyag csak izzó gőz alakjában létezhetik, ha e gőzökön nyugvó roppant nyomás nem sajtolná azokat össze izzó folyadékká. Az izzó napfelületen olykor nagy örök képződnek, melyekben izzó könny gyűl meg. Idővel-időre aztán e tömegek hatalmas nyomás következtében szökőkút alakjában törnek ki, hősz-harmaczezer mérföldnyi magasságra emelkedve a nap légkörében.

A sebesség, melylyel ez izzó tömegek fölörpíttetnek, másodpercenként sok mérföldet tesz. A csillagászok, kik kitűnő távosóveik segítségével e kitérőket figyelemmel kísérhetik, azt hiszik, hogy azok oly roppant forgószekletek, mint a nap, melyet a nap légkörében, melyeket csak elképzelni is nehéz, miután földünk sokkal kisebb, semhogy itt analog tümenényt észlelhetnénk. Ha földgömbünk egy ilyen forgószekletbe kerülne, kétségkívül úgy dobatnánk ide s tova, mint egy hópehely az északi szél által. Hiszen földünk háromszázhuszezer kisebb mint a nap tömege; — vagyis 320,000 földgömbre lenne szükség, hogy olyan nagy tömeget adjon, mint a nap.

A folytonos kisugárás következtében a nap melege és világának természetesen fogynia kell, s az ugynevezett napfoltok nem egyebek, mint kihűlt és kiégett anyagok, melyeket észlelet szerint a nap izzó tömege azonban csakhamar ismét elnyel. Idővel azonban mindinkább szaporodni fognak a napfoltok, nagyságuk és tartamuk is egyre növekedvén majd. Akkor végre majd befedik az egész napfelületet és megkezdődik annak meghűlése és megkeményedése. A csillagok közül már sok az átalakulás ily állapotában van, elvesztve egykori világosságukat.

Idővel tehát elvesztendő a nap hőségét és világát, és föl leend emészte a töké, melyet oly rengeteg bőséggel szórt szét minden irányban. Hogy akkor minek kell bekövetkeznie a földön — könnyen elgondolható. A szerves élet megsemmisülése elmaradhatlan lesz. Ködkép azért a szerves élet örök főmaradásáról beszélni, mely a természet fejlődési menetében csak parányi időt jelez. Ily szempontból tekintve a dolgokat, világossá lesz előttünk, hogy az emberiség csak vándor lakója a földnek. A természet a földön kívül keveset látszik törődni velünk. Néhány milliárd év múlva a nap kiégett test lesz, s akkor a világosság és melegítő megfosztott földön meg kell semmisülnie minden szerves életnek. Szerencsére, ez eshetőség oly elképzelhetlenül messze van még, hogy fogalmat is nehéz alkotnunk ily rengeteg időről. „Csak” néhány milliárd évet kell még addig élni az emberiségnek!

Mily magasságban élhet az ember?

Általánosan ismert tény, hogy minél magasabban emelkedik az ember a föld színe fölé, annál ritkább lesz körötte a levegő, és ebben annál nehezebb a lélekzés. Ez okból, de másfelől meg gyakorlati s főleg tudományos szempontból igen érdekes tudni, hogy melyik az a legnagyobb magasság, melyben az ember élete kockázatát nélkülállandóan ellakhatik, vagy melyben ideiglenesen tartózkodhatik. Erre nézve következők újabb észleletek és adatok állnak rendelkezésünkre: 1872 júliusában Coxwell, a világhírű légkajós, 38,000 lábnyi valóban rendkívüli magasságra emelkedett föl. A fölszállás előtt Glaisher szintén hírneves légtutató 76-szor vert egy perc alatt, Coxwell 74-szer, 17,000 lábnyi magasságban az előbbi ugyanazon idő alatt már 84-et, az utóbbi 100-at vert. 19,000 lábnyi magasságban Glaisher kezei és ajkai egészen megfagytek, de areza még nem. 21,000 lábnyi magasságban tisztán hallható szíve dobogását s lélekzetvétele mind nehezebbé lőn; 29,000 lábnyi magasságban elveszté eszméletét, de azért a merész légkajós a tudomány érdekében még további 8000 lábra emelkedett föl, de már akkor kezeit nem volt képes használni s a szellentü kötelét fogvaival huzta meg.

A légkajósok, kiknek a fölszállás utójára is semmi nagyobb megerőltetésükbe nem kerül, nagy előnnyel rendelkeznek az Alpklubok tagjai és a többi hegymászók fölött, kik főleg lábainak izomerejére vannak utalva; ők már 13,000 lábnyi magasságig menve is tulságosan elfáradnak és kimerülnek, még pedig a mint a hegymászók beszélik, az Alpokon inkább és hamarabb, mint másutt. A Szent-Bernát-hegyi zárdában, 8117 lábnyi magasságban a tenger színe fölött, a barátok mellbetegekhez lesznek s gyakran le kell szállniok a Rajna völgyébe, hihetőleg egy kis romlotabb levegőért, minthogy az oda főt a magasságban igen tiszta volt nekik és tíz évi szolgálat után majd mindenki kénytelen búcsút venni a magasság élettől s aláereszkedni az élet közönséges színvonalára.

Csakugyan úgy látszik, hogy e magasságban élés leginkább az Alpok rideg, hőlepte csúcsain oly veszélyes, mert Dél-Amerikában, az Andok hegyláncán, vannak városok, mint például Potosi, Quito stb., melyek a mi Mont-Blanc-unknál is magasabban fekszenek s lakóik mégis egészségesek. Azonban a világ legmagasabban fekvő s rendszeren lakott és egészséges levegőjű pontja nem a dél-amerikai Andokon, hanem Ázsiában, illetőleg a Himalaya óriási hegyláncán található, s a pont a hanle-i buddha zárdá Thibetben. Schlagentweit testvérek, mikor Thibetben az Ibi-Gamin glätschereit megvizsgálták, 21,000 lábnyi magasságban ütöttek tanyát — tehát a legnagyobb magasságban, melyen valaha európai ember az éjelt töltötte. Tyndall tanár kalauzáimég a Mont-Blanc tetején is nagyon kényelmetlenül találták az éjszakázást, noha Tyndall teljességgel nem találta ezt oly alkalmatlannak, mint ők.

A világban legmagasabb hegye az Everest csúcs, a Himalaya-hegységben; magassága 29,000 láb s mégis egy saskeselyűt még azon fölül 500 lábnyi magasságban láttak keringeni a „kék semmiségben.” Mellesleg szükségesnek látjuk itt megjegyezni, hogy ez a „kék semmiség”, i. e. a levegő, korántsem „kék”, mert az esetben, miként De Saussure mondá, „a távolban emelkedő, hóborította csúcsok is kék színűnek látszanának.” A levegőnk látszólagos színe a fény visszagugázása idézi elő. A mit a fény tehet és tesz, valóban csodálatos; nélküle a „világ” e szónak sem valódi, sem átvitt értelme szerint nem létezhetnék. S. L.

A lég hajótörtrjei.

— Verne Gyula után. —

V.

A tél a Csöndes-tengeren.

Másnap hozzáfogtak új lakásuk berendezéséhez. Cyrusnak első gondja volt meghatározni pontosan, a tenger s a külvilág irányában annak fekvését. A külső sziklafalat csakánnyokál átlukasztani nem volt fölötte nehéz s akkor

kitűnt, hogy az egyenesen a tengerparti főveny-zatonyra néz és pedig mintegy nyolczvan lábnyi magasságban. Az általuk vágott kis nyíláson mindjárt be- s kiröptült néhány kőszáli galamb, mintha a Granit-palota (így nevezték földfedezői) csak épen számokra lett volna föltárlva.

Hogy e palota tágas üregét maguknak egészen kényelmessé tegyék, elhatározták, hogy azt téglakörfalakkal öt vagy hat kisebb üregre rekesztik el. Öt ablakot s egy ajtót terveztek a homlokfalra. Pencroff elismerte az ablakok szükségességét, de nem látta át mire való az ajtó, holott a tő felől természetes s elég kényelmes bejárásuk van. De Cyrus megmagyarázta neki, hogy e bejárás másoknak is, legyenek emberek vagy állatok, ellenséges czéllal szintén bejárásul szolgál, sőt lehet eset, mikor a tő vize is betolulhat rajta, azért jobb lesz azt az eljárást befalazni s legföllebb egy csekély és könnyen elzárható vízvezetékot hagyni rajta és az előfalban hagyni bejáratot, melyhez hosszú kötélfécsőt alkalmaznak, melyet maguk után felhuzva, lakhelyüket minden másnak hozzájárulhatatlanná teszik.

Első dolog volt tehát az ablakokat s ajtókat elkészíteni. Csakánnyal e munka mégis lassan ment volna. De Cyrusnak elég nitro-glycerinje volt még, hogy ezzel szerűen, mérsékelt adagokban alkalmazva, azzal könnyűszerrel előállíthassák a sziklafalon a szükséges nyílásokat. A csakánnyal és kalapácsnak csak a nyílások szabályossá tétele s kiegyenlítése maradt fenn teendőül.

A szobák felosztására nézve abban állapodtak meg, hogy a kötélfécsővel ellátandó külső bejárástól egyenesen nyíljék a konyha, azontul tágas ebédlő, hasonló háló terem, végre társalgó szoba. E sor szoba azonban ne foglalja el az üreg egész hosszát, hanem egy folyosó által elválasztva még jó nagy raktár-hely maradjon, melyben a műszerek, eszközök, élelmi s egyéb házi szükségre való tárgyak nyerjenek elhelyezést. Azonkívül marad még a felső üreg, mely mintegy padlásul szolgál a lakóknak.

A terv meg lévén állapítva, a bányászok ismét téglavetőkké váltak s az általuk vetett és égetett téglát, kellő mennyiségben a granit-palota aljához hordították. Minthogy mindeddig csak a felső bejáraton, a tő felől közlekedtek, most már előtű az ideje a tervezett kötélfécső elkészítésének. E czélra a „curry-jonc” nevű kenderfajú növény szálait használták, melyeket annak rendi szerint megtolva, jó erős kötelekké sodortak össze, hágcsó-fogakul pedig bizonyos vörös czédruza szivós és kemény ágait használták. A kötelekből, a hágcsón túl, még csigaműre is jutott elég, melyet a téglának a nyolczvan lábnyi magasságba való fölhuzására használtak, a mint azt mai napság az építő-mesterek szokták, az idő és emberi erő kimélete céljából. Mindez, Cyrus szakértő vezetése alatt könnyen ment. S mivel mészköveket is bőven találtak a szigeten, melyeknek kiégetése könnyen ment, a kőműves munkában nem volt semmi fennakadás.

A kötélfécső május 28-én végleg föl volt állítva. S a munka azontul gyorsan ment. Mindnyájan részt vettek benne, kik erejéhez s ügyességéhez képest kapván szerepét. A mellett, minthogy a tél — vagyis eső — évszak közeledett, az élelmészési kérdést sem hanyagolták el, s üres idejüket vadászatra és halászatra, valamint növényi tápanyagok beszerzésére fordították. E járás-keleik közt egy ízben Pencroff és Harbert egy egészen összefurkált talajra akadtak, mely a sürű vakandurásokhoz hasonlított s nem egyéb volt, mint egy nagyobbbszerű tengeri nyul-telep. A mint e helyet bolygatni kezdék, a csinos kis állatok, megriaszva a vadászok által, százként bújtak elő lyukaikból s eszeveszet futásnak eredtek. Ha Top ott nem lett volna, nem is érhetek volna velők; így is, ezuttal csak négy darabot tudtak elfogni. De azok is jó falatot szolgáltatottak a granitpalotai asztalra, s tudván, hogy a kiriasztott állatok ismét vissza fognak térni telepekre, máskor jobb zsákmányt is remélhettek belőlök. A mi annál jobb volt, mert már izletesen is tudtak sütni, mivel a szobák berendezésekor nem feledték el a konyhában, téglából, czélszerű tűzhelyet is rakni. — A szobák belső berendezése megtörténvén, szikladarabokkal befalazták a felső bejáratot, melybe azonban vízvezető csövet alkalmaztak,

mely a tőből ivó- és főzővízzel látta el konyhajókat. Így minden tekintetben kényelmes, egészséges, száraz és világos lakásuk volt, mely nemcsak egy télre, hanem a szigeten tartózkodásuk egész idejére tökéletesen biztosította őket mind az elemek, mind bármely egyéb ellenséges behatás vagy támadás ellenében.

Háztartásuknak mindamellett sok hiánya volt még. A ruhák megújítása kérdését jövőre kelle hagyniok s azon lenniök, hogy a télen még kitartsanak, míg a jövő tavaszi időnnnyel, állati és növényi anyagokból pótolhatják. Sokkal könnyebben boldogultak a világítással. Egy a kis szigeten újabb rendezett főkavadászat annyi zsiráddal látta el őket, a mennyiből az egész télre való gertyázt őrthettek. A gertyaöntés maga nem nehéz mesterség; az állati fattyuból a glycerin, olein és stearin-anyagok kiválasztása, lág és mész segítségével történik; a gertyabalel pedig, ismételt kísérletek után, bizonyos növények szál-eire szolgáltatták.

Még hiányzó házi eszközeiket is vas- és aczél-készletükből elő tudták állítani; készítették faragó és evőeszköket, ollókat haj- és szakálnyírásra, kézi kis fűrészt a fűtő-fa feldarabolására, sőt gyalut is a butorok készítéséhez. Ma kőművesek, holnap kővácsok, meg ismét asztalosok voltak. Azután ácsok lettek s két kis hidat ácsoltak, a tő új kifolyásán való átjárásra, hogy kerülniök ne kelljen, ha szigetek felső részére akartak eljutni. Élelem-szerk dolgában nem szenvedtek hiányt — csak egyben. Húsok, gyümölcsök, zöldségük — mindenük volt bőven, csak kenyérük nem volt. Ennek hiányát nagyon érezték. Remélték ugyan, hogy ha majd az egész szigetet bejárandják, melynek eddig még csak kisebb részét kutathatták át, kenyérgyümölcsre, vagy szárgóra, vagy más lisztés növényre fognak akadni, de még ez bizonytalan volt. A véletlen azonban e részben segítségükre jött. Harbert egy ízben mellénye elszakadt zsebet akarta megigazgatni s abban — egy buzaszemre akadt. Egyetlen búzaszem! mi az?

De egyetlen búzaszem tíz szálal képes hajtatni. Egy szálal, ha világos kalásza van, nyolczvan szem terem, tehát a tíz szálal 800. A következő aratáson mind a nyolcz száz ugyanannyi szemet ad, tehát 640 ezer szemet. Ebből a harmadik aratáson ötszáz tizenkét millió szem lehet, a negyedik aratásra több mint négyszáz millió szem. Ilyenek a természet számtani nevedek arányai! S erre négy év kell; sőt, a mint remélhetik ez égal alatt, egy évre két aratást számítva, csak két esztendő! föltéve, természetesen, hogy annyi milliárd búzaszemből egy szem vész el.

De csak az első el ne vesszen, mely az egész számítás a tojással vásárra menő leánykával tenné hasonlóvá. Az az egy szem búza nagy kincs; azt meg kell becsülni. Először cserébe akarták elutetni s a szobában gondozni. De a természetet nem lehet megcsalni; sőt inkább nyíltak, őszintének s bizalmasnak kell lenni iránta, hogy bizalmunkat viszonozza. Az idő épen kedvező volt, abban az évszakban ilyenkor kell vetni, mint nálunk ősszel. Kiválasztottak tehát egy jó verőfényt helyet s ott jó földdel egy kis kertecskét készítettek annak az egy buzaszemnek, mely nekik majd oly bőven lesz kenyeret adandó. Elültették — várva: mi lesz belőle!

A vetés június elején történt. Attólfogva Pencroff mindennap meglátogatta a vetést s jaj volt a bogárnak vagy feregnek, melyet közelében talált; annak nem volt sem igralom, sem kegyelem.

Az idő azonban napról-napra hidegebbé változott; a víz fogyott, s ha hőmérőjük lett volna, az bizonyosan 5—6 fokot mutatott volna, június 29-én, a fagypontra alul. Június 30-dika az északi félgömb december 31-kének felel meg s június 1-én az évfordulat még szigorúbban köszöntött be. A hideg egyre növekedett s talán 12 fokot is tulment a fagypontra alul. Szerencsétől volt, hogy a lakásukba vezetett víz a tő aljából, a jégkérgen jóval alulról jött s így nem voltak megfosztva e nélkülözhetlen emeltől. A patak befagyván, a fa szállítására használt legkényelmesebb módolt meg voltak fosztva s fájokat és kőszénüket maguknak kelle lakásukba vinniök. Pedig a magas barlangüreg sok fűtővel járt. S mivel

fáztak benne, a lakoszobába még egy másik kemencét is állítottak föl.

A téli idő, mely a vadakat előcsalja, nálunk is legalkalmasb a vadászatra s nekik is, a Csöndes-tenger e távoli szigeten ez volt fő foglalkozásuk a fagy és hó napjaiban. Egy nap az egész társaság vadászatra indult. Először egy sereg rókát találtak, azaz ők rókának mondták, alakja után, de sokkal nagyobbok voltak a mi rókánknál s ugató hangjuk volt, mint a kutyának. Lőfegyverök nem lévén, Top egyet mégis elcsipett a feltartott addig, míg agyonverhették. Husa élvezhetetlen lévén, a bőrért mégis elvették. Gazdagabb zsákmányt ejtettek a madarakból, melyeket ezerenkénti csapatokban találtak a tő síma jégén s nyílakkal egy tizet-tizenötöt is ejtettek belőlök. Kacsafaj volt, fehér testű, fahéjszín nyakörvvel, zöld fejfel, fekete, fehér és rótszárnyakkal, lapos csőrrel. Top is ügyesen hozzájárult a madarak elfogásához, melyeket a tő mocsárvidékén roppant csoportokban találtak, valahányszor vadászásukra kimentek, a mi gyakran megértént.

Mivel a fagyok, a nagy hideggel, augusztus közepéig tartottak, a vadászat volt az egyetlen munka, melynek az idő kedvezett. Kivált ha csöndes idő volt, a hideg türhőnek tetszett; de ha a tenger fölől fölkerekedett a szél, aránylag vékony ruházatukban csaknem elviselhetlenné vált.

— A medvék, — mondá Pencroff, — jó melegen vannak öltözve. Szeretném valamelyiknek elkérni bundáját.

— De nem adná ám, felelt Nab nevetve. — Majd rávenném, hogy ide adná, majd rávenném! Csak találkoznának vele!

Hanem nem találkoztak; nagyobb fajta vadnak ép oly kevéssé találták nyomát a szigeten mindeddig, mint embernek. Puskájuk nem lévén s a nyílveszesség lábuk ellen alig lévén használható, törőket vetettek ki a szabadban a vadak megfogására; vermetek ástak, melyek száját száraz ággal s gízaggal fedték be, hogy a vad, fölötte átszaladtában, beleessék s bennök megfogódjék. Nem is volt sikertelen fáradság. Három ízben találtak bennök rókát, s mindjárt az első napokban, hogy látszólag rókafaj a sziget legnevezetesebb vadja. Bőrüket lehúzták, testüket pedig, csatlétkül más vadaknak, ott hagyták. S csakugyan celt is értek. Nemskára a vadászok egy sajátságos fajtát, ugynevezett pékari-t találtak a veremben, mely — kivált a fiatalja igen izes peccsenyét adott.

Augusztus 15-kén megfordult az idő. Északnyugati szél támadt, mely a fagyot hatalmason kezdette olvasztani; az idő meglágyult s a felszállott párákból havat csapott le, mely egy pár napig folyvást esett s az egész szigetet két lábnyi vastag fehér réteggel borította be. A hóra zivatar jött, förtöget sörpötte a tájat s a hófúvás oly nagy volt, hogy barátink öt napig nem hagyták el lakásukat. A szél azonban használt nekik; fákat tört és csavart ki tövestül s így „favágójukká szegődött” a mint Pencroff jókedvűen megjegyezte.

A szobába zártás és napjaiban sem maradtak télenek. A jó időben még nagy sárfűz berket fedeztek föl fel a tő egyik oldalán, honnan tömérdek vesszőt szedtek s most asztalos- és ácsokból kosárkötökké váltak. Máskor ismét czukor-finomították; mert csak növényi csepgettetek cukorjuk levén, annak meg tisztítása és szilárdítása, a kristályosítás útján fölötte kíváncsok volt; Smith Cyrus pedig mindenféle mesterséghez értett.

Augusztus közepe tájt még egyszer változott az idő. A szelek elállottak s ismét meg enyhült. A hó azonban még sem ment el, úgy hogy az egész sziget fehér volt. Meglátogatták ázott gödöreiket, de csak egy-kettőben találtak valami megfogott vadat. A nagy hó sokkal inkább betemette azokat s erősebb réteget vont fölőjük, hogysem a könnyebb vad belőlök eshetett volna, nagyobb vad pedig, úgy látszik, nem igen járt a szigeten. Egy ízben ugyan épen oly lábnyomokat találtak, melyekről nemcsak Pencroff, hanem az állattanban jártas Harbert is erősen állította, hogy valamely nagy macska-fajnak, tigrisnek vagy párducz-nak a nyoma. Magát a tigrist azonban nem látták.

Egy hét múlva a hó veszni kezdett s

ujra rákezdte az eső. A télnek ez égalj alatt eleje és vége, — s ha lágyabb: az egész tél is — csak esőben oldik föl. S augusztus a mi februárunknak felelve meg, mint nálunk is februárban rendszeren lágy idő áll be, mely márcziusban még egyszer keményre válik, úgy a Lincoln szigeten is az augusztusi enyhe idő idő után szeptemberben még egyszer oly kemény fagyok álltak be, hogy gyarmatosaink megint szobáikba voltak kénytelenek zárkozni. Ez rendkívül kemény tél volt az alatt az égalj alatt. De végre is meg kellett szünnie, s még egy nagy esőzés után, végleg beállt a jobb idő.

Szeptember második s október első felében sokat vadásztak. Lőfegyverök nem lévén, egész mulatságuk az volt, ha nyilaikkal fölfegyverkezve vadászatra indulhattak. Leginkább hűsevő állatok bérére vadásztak, mert ezeknek állandó szörmeje lévén, ezek ruházatra alkalmasak, pedig a ruhák megújítását lehetetlen volt már soká halasztaniok. — Egy ily alkalommal, október 24-dikén jó kedvvel tértek haza a vadászatról a szokottnál gazdagabb zsákmánnyal, mind az izletes sütni való, mind az alkalmas bőrök tekintetében. A tűz még égett a tűzhelyen; s azonnal az ebéd

Egyveleg.

— **Shakespeare Magyarországon.** A londoni „Academy” című kritikai lap fölemlítve, hogy Shakespeare-nak „Vihar” című darabját Budapest is, a nemzeti színházban, egymásután többször előadták, következő észrevétellel zárja be tudósítását: „Valóban még a magyarok is többször látnak shakespeare-i darabokat előadva, mint mi angolok. Nincsen hét, melyben legalább is egy vagy két shakespeare-i vigjáték cizme ne volna olvasható a budapesti színpadokon, sőt még vidéki városokban is.” Az „Academy” e kedvező ítéletét rólunk az amerikai „Appletons Journal” is átvette.

— **Érdekes könyv.** Ránk magyarokra nézve is nagyon érdekes munka lesz az, mely közelebről fog Curwen H. angol írótól megjelenni Londonban. E könyv legfőbb s egyszersmind jellemző alapeszméje abban álland, hogy a világ minden műveltebb nemzetének irodalmi harcosai közül azokat fogja ismertetni és jellemezni, a kik nemzetük szellemének és jellemének valóságos megtestesülései, szóval az illető nemzetek tipikus alakjai. E könyvben Németországot Novalis; Franciaországot Henri Murger és André Chénier; Amerikát Poe Edgar;

küzdőnek s egyre hallatta borzasztó halálhőrgéseit. Végre mikor az egy óra eltelté után a zsákok a vízbe dobták, a mi perzsánk is gyorsan kiszabadította magát fogságából, elérte a folyó tulsó partját s a legelső alkalommal Európába menekült, örökre bucsut mondva ázsiai hazájának.

— **A török szultán mint építész.** Abd-ul-Aziz, a mostani török szultán, egy idő óta építész-művésztetre adta magát s közelebről is ő maga készítette el annak az új mecsetnek a tervrajzát, melyet Beshiktash mellett szándékozik építtetni. A mecset márványból és granitból fog épülni, négy minarettel lesz, kettős külső karzattal és a terv szerint ez lesz a legnagyobb mecset Konstantinápolyban.

— **Erdőpusztítás Északamerikában.** Az észak-amerikai Egyesült-Államokban a fafogyasztás oly nagy, mint egy országban sem a világon. — A vasutak maguk 100 millió slippet használnak fel, mely minden 7 évben megújítatik és fiatal fákba készíttetik. A gőzmozdonyok napenként 20,000 öl fát fogyasztanak; ehhez járul még a kerítésekhez használt fatömeg, mely igen nagy lehet, mert az egyesült-államokbeli kerítések összes értéke 1800 dollár van fölvéve, ezek tatarozási költsége pedig 98 millió dollár. S mivel az Egyesült-Államokban 20

A tengeri nyílak.

Hogy mentek vadászni.

A LÉG HAJÓTÖRTÉJE.

készítéséhez, — és midőn az elkészült, jóízű elköltéséhez fogtak.

Pompás känguru-levesük volt, a legizletesebb eledelük egyike, valódi inyceneknek való. Azután pekari-hús következett, mert egy pár szopos malacot találtak, gyöngye húsát, kövérét. De az anyját is elhozták s most épen az volt megsütve, a malacok még a rostélyon pörköldöttek, utó ételnek.

Hát a mint Pencroff jóízűn ropogtatja a pekarit — egyszerre elordítja magát s nagyot káromkodott.

— Mi bajod? kérdék egyszerre a többiek.
— Egy fogam tört ki!
— Mié haraptál?
— Ebbe a kavicsba! felelt Pencroff s kihúzta a szájából.

De mekkora lón csodálkozás! a mit kavicsnak vélték — az ólom volt: egy valószínű puskagolyó. . .

Tehát: e pekari lövés érte már egyszer; a lövés lőfegyvert, a lőfegyver embert föltételez. Tehát a szigeten emberek is vannak

Magyarországot — természetesen — Petőfi Sándor; Angliát Chatterton és Skótszágot Tannahill fogja képviselni.

— **Francia lapok és pártok.** Franciaországban ez idő szerint 1316 hirlap jelenik meg, melyek közül 526 vidéki, 754 párisi. Az utóbbiak közül 37 politikai napilap. A vidéki konzervatívoknak 326 közlönyük van, melyek következő alosztályokba sorozhatók: 155 septennialista, 100 legitimista és 81 bonapartista, míg a köztársaságiak 226 hirlap fölött rendelkeznek.

— **Egy keleti Monte Christo.** A híres Monte Christo megmenekülését a zsákból, melyben őt If várából a tengerbe dobták, szerencsésen sikerült utánoznia egy eszes perzsának. Mohammed Mirza véletlenül magára vonván egy shirazi főhivatalnok nehezletét, arra ítéltetett, hogy egy viperával, egy kakassal és egy macskával együtt zsákba varrassék s egy óra múlva e zsák összes tartalmával együtt a folyóba dobassék. Mohammed Mirza szerencsés-jére az ítélet végrehajtói elfeledték zsebeit átkutatni és így egy kis kés nála maradt. Mihelyt a zsák száját a kis társaság fölött bekötötték, perzsánk ketté metszette a viperát, mely már egyik lába körül akart tekerődni; azután a kakast és macskát küldte a más világra s ezután Mohammed Mirza tette magát, mintha szüntelenül a három állattal

millió ember faházakban lakik, és ezek faszükséglete napról-napra nő; igen világos, hogy a fakészletnek roppant mértékben kell fogynia, annál is inkább, mivel semmi sem történik, a mi az után-növekedést biztosítaná. Azért a kormány azon igérete, hogy a földet, melyet valaki fával beültet, az illetőknek ajándékozza, nem fog senkit sem ösztönözni. Még mai napig legerősebb egész erdőterületeket, hogy a földjét használhassák. Megbízható számítás szerint az ily módon legerősebb erdők területe az 1860 — 1870 időkben 5 — 6 millió holdat tett, mely összeg ezen idő óta évenként 1 millió holddal szaporodott. A statisztikai adatok mutatják, hogy a fafogyasztás évenként 25%-al nő Wiskoninban a múlt évben 1000 millió köbláb fát vágtak, a kaliforniai tengerpartokon hasonló mennyiséget; Chicagó maga 250 millió köblábát fogyaszt, S-Francisko hasonló mennyiséget. Ugy veszik fel, hogy évenként 8 millió hold erdő irtatik ki. Ha ez tovább is így foly: nemcsak az éghajlat lesz rosszabb, de a föld is terméketlenebb, és a folyóvizek is kisebbek lesznek, sőt az államok némely részében szükség lesz arra, hogy fa importáltsassék.

Karácsony a jég között.

Az osztrák-magyar északsarki expedíció két karácsonyt töltött a magas északon, rideg jég-hegyek közt. Ez szokatlan mondatunk, mert a mi legzordonabb, leghidegebb karácsonyaink is valóságos enyhe tavaszi napok a távol sarkvidékek karácsonyainhoz képest. Jól tudják ezt azok a bátor utazók, kiket soruk, vagy inkább merész vállalkozó szellemük arra kárhoztatott, hogy a megemlékezés, szeretet és családi boldogság kedves ünnepét a tengeri fókák és jeges medvék társaságában üljék meg. Jussanak eszünkbe csak egy percze az Union-fok, a Parry- és a Taimyr-csucs, továbbá Uj-Sziberia, Csukcs-föld és a Baffin-öböl vidékének lakói, jégből és hóból készült hunyhókkal, jéghegyekkel, jégmezőkkel és hósitavakkal; gondoljunk a vizgatlan elhagyott jégbirodalom metező szélvihairaira, sőtét szomorú magányára, hónapokig tartó vak éjszakáira; rettenetes hidegére, a hó fénye és a jég villogása által előidéztet gyögyíthatatlan megbetegségeire, a jégbarlangokra, hóból készült emberi lakokra, székekre, nyugágyakra és a zordon sarkvidékek többi, alig képzelhető kényelmetlenségeire és veszélyeire; azután ama borzasztó telekre, mikor a tizenegyedik hónap kezdetével a komorfekete sötétség kiterjeszti sűrű fátyolát a jég- és hóborította vidék fölött, úgy hogy a legkisebb csillagok fényes dőlben — azaz hogy a pokoli sötétségű dőlben is pompásan láthatók; mikor a hőmérő a fagyponthoz 55 fokot mutat s mikor a nálunk annyira kedves karácsony első napján a déli nap legutolsó sugara is rég visszavonult a láthatár széléről; mikor ujjainkat szemünkől egy lábnyi távolságra sem tudjuk többé megszámolni, s a dél az éjféllal összelebegzik a roppant sötétségben és a nap nélküli éj 140 hosszú napig tart . . . Ha mindezeket jól elgondoltuk, bizonyára nem fogunk többé panaszkodni a mi teleink, a mi karácsonyaink nagy szigora ellen! Mi a mi telünk a sarkvidékekhez képest? Ujjból ki merjük mondani, hogy valóságos enyhe nyár!

Jó meleg szobánkban biztosítva lévén a sarkkörön túl eső tájak kegyetlen fagy ellen, képeztünk bátan fölkereshetjük azokat, kik részint jószándúkból, részint kényszerűségből a magas északon, jéghegyek között és hókunyhókban ülték meg karácsony ünnepét. Az északsarki fölfedező utazások története igen gazdag ily epizódokban és a legtöbb sarkvidéki utazó a jég között és hóviharban sem felejtkezett el a szeretet hirdetőjének születésnapjáról.

Gerrit de Veer, az Amsterdamból 1596-ban elindult expedíciónak egyik tagja, következőleg írja le a jég közé fagyott derék hollandok karácsony-ünnepét, melyet Novaja-Zemlya legészakibb és legbarátságatlanabb pontján ülték meg. Nagyon meg voltak már viselve és most „szánalomra méltólag tekintettek egymásra, mert nagyon féltek, hogy ha a különben is kegyetlen hideg még növekedni fog, mindnyájan ott fagynak meg, minthogy akármily nagy tüzeket raktak, nem tudtak fölmelegedni mellettük. Karácsony ünnepé és ő esztendő utolsó estéje megérkezett és a hollandok kétségbeeszt helyzetük dacára is tölték kitelhetőleg akarták megülni a két nagy és nevezetes ünnepet. Kérték tehát „urokat” (a hajó parancsnokát): engednie meg, hogy egy vig estét csinálassanak s minthogy mindegyikük minden második nap lemondott az öt megillető pohár borról, az így meggazdálkodott fölösleget csakugyan vidám vendégséget csaptak és ittak királyuk egészségéért is. „Azonkívül” — írja de Veer — „mindegyikünk két font lisztet kapott s abból fánkot süttünk olajjal s minden legénynek volt egy kétszersültje is, melyet borba mártogathattak. És így, azt képzelve, hogy saját hazánkban és barátaink között vagyunk, olyan jól esett minden, mintha otthon saját lakásunkban csináltunk volna egy hatalmas mulatságot. Meghívtak is készítettünk és tüzetlünk megválasztottuk királynak Novaja-Zemlyán, mely legalább is 800 mérföld hosszú és két tenger között fekszik.”

Parrynak és expedíciójának, mely 1819-ben indult el az északi sarkvidékre, sokkal jobb dolga volt, mint a szegény hollandoknak. A híres angol tengerész hosszasan írja le, hogyan

töltte el a „Hecla” legénysége az említett év karácsonyestjét; hogy vendégeskedtek az északra külön ajándékozott friss húsból és grogból; a tiszték mily fényes ebédet készítettek, közösen az izletes „roast-beef”-ből, melyet a szigorú hideg épségben tartott meg számukra több mint hét hónapig át, a végre hogyan végezték be a vidám ünnepélyt mindenféle népszerű játékokkal és mulatságokkal, melyek hazájokban divatoznak. . .

Ugorjunk át néhány évtizedet és melőzve az északi sark elérésére irányzott újabb, noha sikertelen kísérleteket, térjünk át ama korszakra, mikor a derék Sir John Franklin fölkeresésére, ki 1845. május 26-án indult hazáról, de hajójával és egész kíséretével együtt odaveszett, majd minden évben új expedíciókat küldtek. Egy ily expedíciónak Belcher volt parancsnoka, és az „Assistance” fedélzetén valóban vidáman ülték meg karácsony ünnepét. Már jó előre nagyszerű előkészületeket tettek az ünnepekre; a zene és a táncz oly élénken és tüzesen folyt, mintha nem is medvebőr-bundákba lettek volna öltözve a zenészek és tánczosok. Külön ez alkalomra készített karácsonyi himnuszokat énekeltek s nagyszerű díszszánkát helyezvén a hóra, 12 pompás eszkimó kutyát fogtak elébe. „Roast-beef” és „plum-pudding” természetesen annyi volt, a mennyi csak kellett, valamint hogy az sem hiányzott, a mi nélkül becsületes „toastot” képzelni sem lehet. A mulatságot a „sarkvidéki angol királyi színházban” rendesen színelőadások rekesztették be, melyekről szép rózsaszínű papírra nyomtatott díszes színlapokat osztogattak szét a legénység közt.

Az egyik legújabb fölfedező expedíciót dr. Hayes észak-amerikai tudós vezette az északi sarkvidékre. Áthaladván az északi sarkkörön, az expedíció hajója oly nyárból, melynek nem volt éje, az ősi estszürkületen át oly télbe jutott, melynek nem volt nappala. Épen karácsony ünnepé közeledett; a legénység mindent elkövetett arra, hogy a pokoli sötétségen kifogáshozon. A hajó talán sohasem volt még oly fényes és vidám. Félre eső zugokból és rejtékhelyekből mindenféle skatulyák és szekrények bujtak elő s megjelenésük tündéres módjából — írja dr. Hayes — az ember azt képzelhette volna, hogy Santa Claus, az amerikai Mikulás, előbb az „Egyesült-Államok” (az expedíció hajójának neve) kis derült világát kereste föl s csak ezután indult el a nagy világba, hogy a jó gyermekek cipőit és harisnyáit epedve várt ajándékokkal tömje tele s a felnőtteknek más hozzájuk illőbb meglepetésekkel kedveskedjék. Az étkező kabin asztala szintgy gönyvedezett a sokféle ünnepi étel-italtól, melyek a rokoni és baráti megemlékezésnek voltak kézzelfogható és harapható jelei azok részéről, kik a családi tűzhely köré csoportosult kedves karácsonyi körben beszélgetének a titkoszerű észak rettenthetetlen buváiról. Czinszelenczékkel a bonbonok és karácsonyi sütemények valóságos halmazai kerültek elő, minden egyes darab gyöngéd vagy vidám szavakat és mondatokat viselve magán; szóval a hajó készleteit egészen kirabolták a karácsony tiszteletére.

A tiszték lobogókkal díszítették föl a hajó lakozóit, a legénység pedig saját lakosztályának gerendáit és falait aggatta be a hajó rak-tárából „kölesönözött” kék, vörös és fehér posztódarabokkal. Az egész hajó ki volt világítva, sőt a fedélzet is számtalan mécstől és gyertyától ragyogott s mindenki sürgött-forgott és dudorászott — az egy szakácsot ki véve, minthogy az ő ügyességétől függött nagyrészen az ünnep jól sikerülése: az ő roast-beaf-jeinek „el nem sülése” volt legfőbb föltétele a mulatság „elsülésének”. Dr. Hayes boldog karácsonyt kívánt neki. „Köszönöm uram” — felelte a lelkiismeretes szakács — „de most nincs időm boldog karácsonyra gondolni. Nézz csak, parancsnok ur, ezeket a kőver szarvas-csombokat! Ugy-e, pompásak lesznek?” És a derék szakács ugyancsak ütlegelni és puhítani kezdett két iramezombot, melyeket régen tartogattak e célra — s végre párolgott, érzékesiklandoztatott lével telt üstbe dobá azokat. Künn a jegen 34 fok hidegben zajos, vidám csoport sürgölgött, két óriási rézsút körül,

egyikben puncsot, a másikban théat készítvén az ünnepélyhez. Ebéd után csakhamar tánczra kerekedtek s a bundába burkolt és kis hordón ülő hegedűsnek ugyancsak kijutott a dologból. Két legény meg a matrózok csimpolyáján virtuózodott általános tapsvihár között. Az élestar felügyelőjét körbe kapták a keringőben s megígérték, hogy az egyenlítő alatt sem lehetett volna jobb melege. Az egyik matróz meg udvariasan meghajtván magát Madame Hans — egy születtet eszkimó urhölgy — előtt, ki férjével és gyermekeivel együtt mindig a Hayesek társaságában volt, a furcsa pár az egész társaság óriási kacaja között olyan pas de deux-t (magyarul s kállai-kettős) rögtönzött, hogy a hajó csakugy széledgett és ropogott belé.

Az osztrák-magyar északsarki expedíció karácsonyját dr. Kepes Gyula hánakfia, ki maga is részt vett az ünnepélyben, így írja le:

„Ama néhány boldog emlékü perc között, melyeket a magas észak táján tett hosszú és fáradságteljes utazásunk alatt a végzet számunkra engedett, a karácsony ünnepé áll első helyen. A fagyasztó légkörben megmerevült tagjaink ismét fölengedtek az ünnepi öröm melegénél, s bárha el voltunk zárva az egész világtól s arra, hogy valóban szorongatott helyzetünkben egyhamar kiszabadulhassunk, még csak kilátásunk sem volt, az egész kis család mégis a legzavartalanabb boldogságban uszott. Azok a sok ezer kicsinyek a távoli hazában 1873. decz. 24-ének reggelén, a második karácsony előnapján, melyet a „Tegethoff” fedélzetén töltöttünk, aligha várták vidámban és feszültebb kíváncsisággal ama meglepetéseket, a melyeket a nevezetes nap számukra hozni fog, mint az a 24 ember, kiknek élete vagy halála egyetlen jéghegytől, talán egyetlen jégdarabtól függött.

Vidám dalokat énekelve és egymásnak bátorító szavakat kiáltozva, tizenöt lépésnyire a jég által fogva tartott „Tegethoff”-tól, a matrózok épen az utolsó jéggöngyögtől tették föl ama jégpalotára, melyet kizárólag e nagy ünnep tiszteletére építettek. Az összehordott jégdarabokból már több nap óta szedelték a szép, szabályos alakú tölglákat és a vizes hó segítségével, a melynek jobb ragasztó kívánni sem lehet, csakhamar fölépítették a gyémántként csillogó és ragyogó jégpalotát. Az ajtókon titkolózó alakok járkálnak ki s be, bundáik alatt kis csomagokat rejtgetve s hol a hajóhoz menve, hol meg visszatérve, hogy aztán épen úgy titkolózva, mint előbb, ismét tova illanak.

„A nap vége felé közeledett. A matrózok legtisztességesebb ruhájukba öltöztek s ünnepélyes bevonulást rendeztek a palotába. Pont hét órakor lépett a társaság a terembe. Itt valóban tündéres látvány tárult eléjük. A lobo-gókkal, zászlókkal és tarka szővetekkel díszített és körülszegélyezett falak óriási drágakövek gyanánt csillogtak és fénylettek a hónapok óta összegazdálkodott gyertyadaraboktól és olajlámpácskáktól. A terem közepén hosszú, tiszta fehér abroszszal terített asztal állt, melynek közepén karácsonyfá emelkedett. Igaz, hogy mindaz hiányzott róla, mi jogot adhatott volna neki arra, hogy fának nevezzék: az ünneppel oly bensőleg összefűződött, reményt hirdető fényőfa tüleivel még csak nyoma sem volt látható rajta, de az ügyes díszítők az élőfává alakított fadarabokat oly gazdagon be tudták kék, vörös, fehér és zöld papírral borítani, hogy egy kevés képzelő tehetséggel akár fényőfát is gyaníthatott az ember a sok tarkaság alatt. E száraz ágakon függtek a Bécs és Póla nagylelkű hölgyeivel külön e célra ajánlott ajándékok: 50 darabból álló szivar-csomagok, mindenféle kolbászkok és csokoládé. A fa körül 18 teríték állt sonkával és frissen sült kenyérral s a táányok mellett is ajándékok: tájteképkák, szivarcsipkák, pénzárak néhány ezüst forinttal, zsebkártyák s különféle fajú papamorgókkal telt palackozcskák, mely utóbbiakat az asztal körül csoportosult matrózok a legpompásabb ünnepi ajándékok gyanánt fogadták.

„A parancsnok, kit a matrózok hatalmas éljenekkel fogadtak, beszédet tartott, mely az ünnepélyre vonatkozott; azután az ajándékokat kisorsolták. A tiszték még egy ideig a

legénységgel társalogtak és azután a „Tegetthoff”-hoz tértek vissza, hogy a szent ünnepet maguk is megüljék. Mikor a házból kiléptek, a béke szent éjének ünnepére az ég is oly egyszerű és csodálatosan szép sarkfénnyel gyujtott meg, a mely mintegy teremtet látszott arra, hogy a kemény megpróbáltatásnak kitett matrózok már-már kialuvó reményét újabb lángra lobbantassa. A hajó kajitájába érve, melyet Maróla matróz — a kormányosok e mintaképe — a legpompásabban földszített, kölcsönös szerencsekívánatokat váltottak egymással e szép ünnepélyhez s azután asztal mellé telepedtek, a mely most valóban lucullusi jelleggel bírt, mert minden terítéknél — nyolcz vala, mert Carlsen szignóyász és Lusina sajkamester szintén vendégekül voltak meghíva — egy egész palack bor állt, a mi ránk nézve a legnagyobb ritkaság volt s az ismert ünnepi étkeken kívül borsóhurka és csokoládé, sőt egy-egy almás rétes is állt rendelkezésünkre, a mely valóban becses ajándékkal Orel barátunk lepelt meg bennünket. Vidám beszélgetés közben két óra oly kellemesen tölt el, hogy kétségbeesztő helyzetünkről egészen megfeledkeztünk. Vacsora után a tiszték közül néhányan még kirándulást tettek a jégpalotához, melyben a matrózok még mindig együtt mulattak s a távol hazában élő rokonok és jó barátok egészségére gyakran kocznizgatták össze erősen fölelegyített szeszest italokkal telt poharaikat.

„Tizenegy óra tájban a kis csapat visszavert a „Tegetthoff”-ra. Nem is gyanítva, hogy az utolsó vidám órák voltak, melyeket az imént átéltek, mert csakhamar megkezdődtek a borzasztó jégnyomások s velők együtt a szorongatások és terhes gondok ideje is.”

Igy szokták megülni karácsony ünnepét a derék sarkutazók, ha szerencsétlenségükre a jég közé szorulnak, hogy a közös vidámság melegénél emlékekbe hozzák a boldog családi tűzhelynek tőlük oly messze távolban sugárzó kedves, boldogító melegségét! Sámí Lajos.

Jókai Mór „Forradalom alatt irt művel”-ből.

Jókai fentebbi című legújabb művében az 1848. márczius 15-iki események leírását tartalmazó cikkét, mely az általa és Petőfi által szerkesztett „Életképek”-ben jelent meg, a következő érdekes jegyzettel kíséri:

A márcziusi napok eseményei elég fényesek voltak és maradnak, de mind e fénynek annyi osztályosa van, hogy rám igen kevés jut belőle. A pesti tizenkét pont szerkesztése eredetileg a nemzeti kör érdeme, az első gyűjtő szikra Petőfié, a fiatalág fellelkészésében Vidacs volt a főtenyész, Vasváry a népszónok, a szabadsájtó tettelet életbeleptetését Irinyi kezdeményezte; én éppen csak fölolvastam a nép előtt a tizenkét pontot; s a mi a következő napok rendén levő népszónok diadalokat illeti, azokban annyian részesültek, hogy már harmadnap nehéz volt valami újat mondani, s negyednap már túl voltak szárnyalva s azon vettük észre, hogy a konzervatív Bánffy Pál báró kilép a kaszinó erkélyére s a „papi jószágok elvétele” indítványozza 13-dik pontnak, a hú katolikus Török János a „forradalmi klub”-ban a republika mellett agít; s a jámbor helytartósági titkár Vanczák a muzeum lépcsőkorlátjáról a kommunizmusra haranguiroz. Az egyiket belöktük, a másikat kilöktük, a harmadikat lelöktük; ez volt a legnagyobb érdemünk.

Hanem büszke emberek voltunk! Mikor márczius 15-én a pestvárosi tanácssterem zöld asztalán álltunk, azt izente Nyáry, hogy menjünk oda hozzá: mi azt izentük neki vissza: „Mahomed jön a hegyhez: mi vagyunk a hegy!” És csakugyan Nyáry jött oda hozzánk a zöld asztalra. Hanem később sokszor elvitte Mahomed a hegyet magával.

Még egy igen fényes tervünk volt, a mi csak embryóban maradt. A pesti forradalommal még nem volt eldöntve a nagy társadalmi reformügy: hátra volt a pozsonyi országgyűlés, melynek azt törvény-alakban kellett elfogadnia s erősen nagy kérdés volt, hogy vajjon elfo-

gadja-e? A forradalmi klub elhatározta egy küldöttség Brennus-kardját vetni az ingadozó mérlegbe: nem kisebb föladvánál, mint hogy a küldöttség szóljon a karok és rendekhez a nép nevében. Úgy volt kicsinálva, hogy ha az alsóház nagy ellenállást fejt ki, egyszerre feltárl az ajtó, s belép a terembe a küldöttség, s annak a szónoká Vasváry Pál, nem várva a jegyző fölhívását, nem törődve az elnök csemettyjével, eldörög hatalmas hangjával a nép követelő ohajtásait. Azonban a Kk és Rk egy szó ellenmondás nélkül elfogadták a törvényjavaslatot s Vasváry megjelenésére az országteremben nem került a sor; a mit mi akkor nagyon sajnáltunk.

Az „Életképek” „Charivari” című rovatában irt egyik közleménye alatt a következőket olvassuk:

A történelmi igazsághoz való ragaszkodásból megjegyzem, hogy én bizony az egész harcz alatt se karddal, se puskával semmiféle hőstettet nem követtem el. Boldogult jó apám is insurgens hadnagy volt a napoleoni hadjárat alatt; volt egy kedvencz fringijája, a miről egyszer azt kérdeztem tőle: »édes apám, vágott-e azzal sok francziát?« mire az én lelkes apám azt felelte: »ham; ha oda jött volna hozzám, bizony levágtam volna.« Ez volt az én harci devisem is. Csáládi cimzermében is egy ágyús vitéz van. Legelső ősem sem engedte az ellenséget közelebb jönni magához egy ágyúlovásnyinél. Nekem sem volt rézsem másforma verekedésben, mint a hol ágyuznak. A halálra komolyan el voltam szánva mindig, de a forrójába a verekedésnek nem kerültem bele soha. Tehát a harci babérokból egy levélre sem tartok igényt.

Azon expedíció, melyet itt jelzék, Jellasich betörésekor az alföldi népfölkelés rendezése végett indult meg Kossuth vezetés alatt. Kisérték őt Egressy Gábor, Csernátóny, Rákóczy, Lopresti Árpád, s velem együtt még többen, kiknek feladatuk volt a kormány vezérét megtámadtatás esetén megvédeni s ha kifáradna, a népgyűléseken felváltani. Nem támadta azonban meg senki, s nem fáradt ő ki soha. Bámuloz volt a hatás, melyet szabad ég alatt tartott szónoklatai az alföldi nagy városok népében felkeltettek. A nép tömegestül ragadt fegyvert, s néhány nap alatt ötvenezer embert s e közt kétezer felszerelt lovast állított ki. Kossuth kifáradhatatlan volt s mindent megmozdított az önvédelmi harczra. Holdmezővásárhelyen kapta meg Róza Sándor folyamodását bünbocsánatért, ki »szegény legény«-társaiból több száz főnyi szabad csapatot ajánlkozott szervezni az alduai ellenség ellen. Róza még akkor csak kalandor volt, nem aljas rabló; s az ajánlott szolgálatait megérte a bünbocsánatot. Én vittem azt meg neki Fegyverházára. Innen Pestre volt küldetése Nyáryhoz, ki azonban attól a hirtől, hogy jóvőnk a Tisza mellől ötvenezer emberrel, éppen nem volt elragadtatva: azt kérdezte: »hát kienyeret hoztok-e nekik?« A pákozdi csatához már csak a fegyverszünetkötésre értem.

Pedig Kossuth terve hasznavehető volt. (Ezt nem én mondom, hanem egy hadászati tekintély: Rüstow.) Az ellenfél mellékhadoszlopai ellen nagy népfölkelési tömegeket állítani föl, s a helyett a velük szemközt álló hadtestekből a rendes katonaságot mind a feldunai hadsereghez vonni s azzal az ellenfél főerejét, Windischgrätz hadseregét verni le. De nem fogadtak neki szót, minden egyes hadtestparancsnok azt állította, hogy az ő állása a legfontosabb, nem nélkülözheti a rendes csapatokat. A bécsi forradalom kitörése után Kossuth kettőnk Csernátónyval fölküldött Bécsbe az ottani felkelő csapatok vezérét felszólítani, hogy erőlyes támadással segítsenek a már akkor a határon álló magyar hadseregnek s szorítsuk két tűz közé az osztrákokat.

Utközben Komáromba is be kellett tértünk, az ottani várparancsnokot Majthénnyel felszólítani, hogy minden nélkülözhető rendes csapatot és különösen tüzéséget küldjön a Lajtha mellett táborba. Minő látvány volt az rám néző! mikor éjjel holdvilágnál megérkezünk Komáromba egy ideiglenes tutajhídon át; mert a rendes hid is elpusztult; szűlőtte városom egészen le volt égvé; kormos falak egész utcaszámra. Minden házat ismertem itt, lakóik barátaim, rokonaim; s most az üres ablakok

meredeznek reám; kormos gerendák zárják el a kapukat. Senki sem lakik a városban. Nekünk a várba kellett sietnünk. Soha sem láttam nagyobb orrt embernél, mint Komárom akkori várparancsnokának volt. Tudva van, hogy I. Napoleon a nagy orrt tartotta embereinél a hűség biztosítékának. Majthényi azonban nem adott nekünk katonát; azt mondta: hogy a mi van, az magának is kell.

A legelső kiábrándulás Bécsben ért utól. Minden nehézség nélkül jutottunk el odaig. Ellenséggel csak egy utféli csárdában találkoztunk, vasasok voltak. Azokkal még kedélyesen elbeszélgettünk és poharaztunk, mielőtt kocsisunk a lovat itatta. Nem bánták, akármilyen járatban vagyunk. Ha bánták volna, bizony talpunk alá fúj a szél.

Bécsben azonban mondhatom, hogy sem azt a lelkesülést nem találtuk, a mit kerestünk, sem azt a haderőt; de különösen nem a mozgalm vezetői részéről a helyzet ismeretét. Ezek azt hitték, hogy ez még mindig csak forradalom és nem háború. Torlasz, utcaharcz, népszónoklat és kiáltvány: ebből állt stratégiájuk. Nekünk topographie kimutatták, hogy Jellasichhoz Bécsnek semmi köze; mert annak a táborra úgy van felállítva, hogy a magyar hadsereggel néz farkasszemet: az tehát Bécsnek nem ellensége. Éppen így beszéltek a magyar tábor vezérei: azok meg azt állították, hogy nekik nem kell Windischgrätzet megtámadni; mert ez nem Magyarország ellen jön, az csak Bécsre jön leverní s még elég naivok voltak felszólítani Windischgrätzet, hogy fegyverezze le Jellasichot, a ki a mi ellenségünk. Az osztrák vezérek aztán nem voltak olyan skrupulusok; hanem a mint egyesülhettek, leverték egyiket a másik után minden logika és ethika ellenére.

Hanem én abból az ábrándból, hogy mi rajtnuk valami szomszéd népi segítsen, a bécsi expedíció után kigyógyultam.

Magukból a gyűjteménybe fölvetett forradalmi iratokból átveszszük az alábbi közleményeket:

Egy szomorú éj. Pünkösdi vasárnapja volt; a hon atyjai szépen pipáztak és fagyaltak a kioszkban öt órától kilenczig.

A kaszárnában pedig az önkényesek verekedtek a sorkatonasággal 5 órától kilenczig. Potomság volt az egész, alig érdemlé a rendőrség figyelmét; egy kicsinyt lármáztak, egy kicsinyt kiabáltak, s kilencz óráig mindössze is alig vertek agyon két embert, egy önkénytest és egy katonát.

Kilencz órakor azonban hirtelen lövések verték fel a várost nyugalmából.

A színházból kifutott a nép, az utcákon a lármadobot verték, a tornyokon féltrebeszéltek a harangok. Irtózatossá zavar lett.

Az ünnepien öltözött néptömeg között neki vadult alakok rohantak vespéti futásban ordítva: »fegyverrel! fegyverrel!«

A lövések egyre ropogtak. Szabályszerűen, százával egyszerre, parancsszóra. Benn irtózatossá volt az ordítás, a fegyvertelen önkényesek az ablakokból kiáltoztak alá: hogy adjának nekik fegyvert, mert őket le orgyilkolják. Künn a néptömeg egyre növekedett, egyre nőtt a düh, de a kapuk be voltak zárva, s a sötét ablakokból az alatt állókra lövöldöztek.

Lassanként szálalkozott össze a nemzetőrség: kinek nem volt puskája, kinek még lőpora; a legtöbb puskák gyutasosok voltak, s ilyen egész Pesten nem kapható.

Megjelent a polgárőrség, és a huszárok. Némelyek a kaszárnát fel akarták gyújtani, mások fellövöldöztek az ablakokra; a legnagyobb rész nem tudta mit tegyen.

Jöttek elvégre a miniszterek. Bátran mentek a legnagyobb veszély közé és buzditák a népet.

Jött Szemere, löport és golyókat osztott a nemzetőrségnek. Jött Mészáros, s be akart törni a kaszárná kapuján. Széchenyi is ott lovagolt az utcákon.

Az összesereglett nép ekkor fejszéssel, dorongokkal esett neki a kapunak, s azt betörté. Mészáros bement.

Gyilkos fegyverropogás fogadta, a mint belépett. Mellette rogyott le halva sejtéje, báró

Maasburg, nyolcz golyótól találva és Galovics kapitány, a kit szíven lőttek. Vissza kellett vonulnia.

Ekkor áthozattak Budáról a granátosok. Jött később a nehéz lovaság, s ezekkel egyesülve a nép élén, másodsor is betört a hadügy-miniszter a nyitott kapun. A kaszárná többi kapui pedig el voltak torlaszolva.

Ez történt éjjel előt fél órával.

Egész addig mindig zúgtak a harangok, harostak a trombiták, üvöltött a nép. Egész addig mindig dultak ott benn, az egymás ellen bösztített önkényesek és katonák. Émezek töltött fegyverekkel, azok letépt ablakvasakkal, s ellenük puskáiról lefacstak szuronyokkal, vaságyaik darabjaival, vagy pusztá kézzel.

Künn ezalatt néhány őrt is leverték lábairól.

Az olasz katonák elzárták magukat folyó-sók mögé, az önkényesek segélyére pedig a barricadeurok rohantak fel roppant rézbuzogányokkal.

A tömeg egész reggelig nem tágitott az ostromlott kaszárnától. Szünet nélkül lehetett pörögre vetkezett férfiakat látni, izmos fa- és vasdorongokkal, kik az utcákat s a kaszárná kapuit elállták. Néha egy-egy holtat vagy sebesültet vittek el közülök, a többi meg sem mozdult.

Reggel felé azt volt a hír, hogy a katonaság még most sem akarja lerakni a fegyvert. S a hadügyminiszter 8 ágyut szegeztetett a kaszárná kapujánál; déli 12 óra volt határidőül kitűzve, ha akkorra meg nem adják magukat, leagytatnak.

Délben lerakták fegyvereiket, s lefegyverzetten két sor nemzetőrség kíséretében a Dunáig kísértettek, onnét gőzhajón Komáromba szállítottak.

S a nép csak egy szidalmazó kiáltással sem állt boszt a lefegyverezetteknek.

A katonák részéről egyenlő számmal vannak a holtak és sebesültek. A nép közé tett lövések pusztításáról nem tudni semmi elhihető.

A hétről.

© Bizony már meg is ijedtünk, hogy megingt nem lesz telünk, mint nem volt tavaly s nem harmadéva, s یری szemekkel tekintettünk a Lajthántulra, honnan a hét elején az a hír érkezett, hogy egész Bécs városa hóba van temetve, annyira, hogy az utcákat három lábnyi fejjel lepel takarja s a közlekedés magában a városban is megszűnt. Azt hittük, hogy már az ég is Ausztriát protegálja ellenünkben s míg arra áldott, vetesővő télbündát borít, — ránk csak locpocs időt bocsát, fölsíráztatja az elvetett magot, hogy egy éjszaki széllel majd elfagyaszsa. De hálistennek kiült, hogy a desperáció rossz jövőmondó. Közvetlenül a karácsonyi ünnepek előtt beállott a hideg, a felszél szürke felhőket kergetett mifelénk s s 22-e óta van módunk a hóban. Azt ugyan nem mondhatjuk, hogy a hó szép nagy pelyhekben szállingózik, — mert bizony olyan szélrohamokhoz van szerencsénk, melyek hol egy ablakot szakítanak föl, hol egy esernyőt borítanak visszajára, hol egy könnyebb szerű kisasszonyt kapnak föl az utcán, s azok a szélrohamok bizony föl-főlkaparnak egy-egy szekérre valóval a porhanyó hóból és végigzuhintják a járókelőket, kiknek szeme szája tele lesz vele; — de a kellemetlen hó is jobb a semminél s mi bizony dideregve is hálát adunk az égnek, hogy a fővárost és környékét szép fejjár ünnepi ruhába öltöztette, a milyen a karácsonyhoz dukál s így mégis csak lehet reményünk a fekete husvéthoz, ha ugyan a paraszt kalendárium igazat mond. — A hófúvatagok alkatmatlanságot is okoztak. Így pl. a vasutvonatok közlekedését sok helyütt megakasztották, s még szerdán sem tudott megérkezni a keddi bécsi posta s így a nagyvilági eseményeknek bizony meglehetősen szűkiben voltak. A közlekedés helyreállítására azonban

már megtörténtek az erőlyes intézkedések s hiszszük, hogy a „Vasárnapi Ujság” még elég jókor érkezik, hogy olvasóinak boldog ünnepeket kívánhasson.

Irodalom és művészet.

— Jókai Mórtól „A Balaton völgyéneke” című beszélyt ígértük ez évben olvasóinknak. Az ahhoz megrendelt rajz azonban, dacára utanjárásnaknak, nem készülhetett el s így e beszély közlését kénytelenek vagyunk jövő évre halasztani. A szerző szíveségéből azonban kárpótlással szolgálhatunk olvasóinknak lapunk mai számában „Az utolsó vers s az utolsó golyó” című beszélyben, melyhez egyik legjelesebb művésznő által készített illusztrációt adunk, — s mely beszély annál érdekesebb, mivelhogy kiegészítő részét képezi Jókainak a forradalom alatt irt s ugyan csak mai számunkban ismertetett műveinek. Ő ugyanis 1850-ben bujdosásában írta meg az általunk most közölt beszélyt, abban a reményben, hogy, mint egyéb forradalmi tárgy beszélyei, melyeket Sajó álnév alatt a „Forradalmi csatáképek”-ben közrebocsátott, ez is meg fog jelenhetni. E reményében azonban csalódnia kellett, mert a vasszigorral föllépett osztrák cenzura mindent kitűrt, a mi a szabadságharczra vonatkozott, sajtó alá nem bocsátotta, sőt az író is üldözve volt. Így kellett aztán Jókainak átváltoztatni művét teljesen, történetidejét hátrateni néhány századdal, csinálni Bomból Frangepánt, Zeyk Domokosból Kezy Domokost, a székeleyből páncélos horvátokat. Így jelent meg azbt a mű a Dekameronban „Az utolsó csatár” cím alatt.

Jókai most az önkénytelenül átalakított beszélyt revisio alá vette s eredeti intentiójához képest megírta újra, nemcsak a neveket változtatván meg, hanem egészen átalakítván a már megjelent szöveget úgy, hogy pl. a lapunk mai számában közölt beszélyben alig lehet ráismerni az „Utolsó csatár”-ra, a mint arról a két mű összehasonlításából bárki is meggyőződhetik.

— „Emlékeim” cím alatt Jókai Mórtól két kötetet terjedő mű jelent meg Ráth Mór kiadásában, mely egy egész sorozat apróbb dolgozatot tartalmaz: korrajzokat, emlékeket, kisebb történeteket, beszédeket, utelírásokat stb., melyek elszórva különféle lapokban jelentek meg. A közönség tehát ismerős a tartalommal, de kétségkívül örömmel fogja másodsor is elolvasni ez érdekes kisebb közleményeket. A kiadó sok gondot fordított a mű kiállítására, úgyhogy az valóságos díszkötény gyanánt tekinthető. Ára a szerző fényképével ellátott két kötetes műnek 5 ft 40 kr. — Jókai Mór „Forradalom alatt irt művei” szintén most kerültek a könyvtárcsára maga a szerző által kiadva. Miután e fölötté érdekes s tanulságos műről lapunk mai számának más helyén emlékezünk meg, itt még csak azt említjük meg, hogy a nagy díszszel kiállított, terjedelmes könyv ára 5 ft.

— Ráth Mór kiadásából még a következő könyveket vettük: „Rómaiak története,” írta Mommsen Tivadar, fordította Toldy István, 3-dik kötet; ára 2 ft. — „Az új méterrendszer-törvény,” s teljes átváltoztatási táblázatok, miniszteri szabályrendeletek s utasítások és a méterrendszer népszerű előadása, a tizedes törtszámok ismertetésével; ára 1 ft 60 kr. — A törvények s rendeletek hiteles kiadásából megjelent: a választási törvény szabályzatában (ára 30 kr.) a kir. közjegyzőkről szóló törvény (ára 30 kr.) s a bírói ügyviteli szabályzat (ára 40 kr.) — Aigner Lajos kiadásából a következő új műveket vettük:

Buckle H. Tamás nagyírú művének „Anglia művelődésének története” harmadik és negyedik kötete jelent meg. Kiadja egy fiatal írókból alakult szövetség, fordította Láng

Lajos. A kitűnő angol gondolkodó e nagy munkája, bár befejezésében a halál által gátolva volt, mindenesetre nyereség irodalmunkra nézve. Ily úttörő műveket minden irodalomnak bírnia kell; mert tömérdek történelmi s eszméi anyagot tartalmaznak s eszméket ébresztenek. A harmadik kötet a nagy mű hatodik és hetedik fejezetét tartalmazza s ára 2 ft. A negyedik kötet a nyolczadik fejezetet s ára 1 ft.

„Török Mozaik” írta Erődi Harrach Béla. A kelet s jelesen a török világ derék ismertetője ez új művében is érdekes adalékokat nyújt törökországi tartózkodása alatt szerzett tapasztalásaiból s ottani élményeiből. Kisebb rajzok, naplójegyzetek s töredékek ezek, melyek a török viszonyokra és életről érdekes világot vetnek, s a közvetlen szemlélet hatását teszik az olvasónak. Lapunk községére egy párt ismer közülök. Ára a csinos kötetnek 1 ft 20 kr.

„Nickleby Miklós”, Boz Dickens híres regénye, kiapadhatatlan humor és életismeret ez örökbecsű remeke, Benedek Aladár fordításában, 6 kötetben jelent meg. Ára 6 ft. A magyar közönség, mely eddig e művet csak eredetiben vagy német fordításban ismeri, kétségkívül szívesen veendi a magyar kiadást, mely tágabb köröknek is megnyitja e kitűnő regény élvezetét.

Továbbá két tankönyv: „Alak- és mértan”, elemi és felső népisiskolák, valamint a polgári iskolák és tanítóképezdek számára. Írta Mayer Miksa. Második kiadás. Ára 80 kr. — „Vezérkönyv a számításban”, tanítójelöltek számára. II. füzet a népisiskolai II. és III. osztálynak. Példatárul a tanuló kezébe. Írták dr. Emericz Gyéza és Kárpáti Endre, tanítóképezdei tanárok. Ára 1 ft, a számtani példatár külön 20 kr. — Mind a két mű módszertanilag készült s a mai igényeknek dicséretesen felel meg.

— Hirlapirodalom. „Életmentési Lapok” cím alatt dr. Dudits Miklós gyakorló orvos január 1-től kezdve szaklapot fog megindítani, az életmentés ügyének Magyarországon való terjesztése végett. — „Szini Világ” cím alatt Babos Károly szerkesztése mellett közelebb egy heti szakközöny fog megjelenni, mely a szinpi eseményekről s egyéb, a szinthez kapcsolatos érdeklő dolgokról ad közleményeket. A lap főmunkatársa Tóth Edelen. — „Község Lapja” első száma gazdag tartalommal jelent meg. Nem kétkelünk, hogy községek saját érdekükben felkaroladják e folyóiratot, mely a községi előjáróknak és jegyzőknak mint szaklap vezérfonalul szolgálhat. — A Roboz által folytonos gondallal szerkesztett „Somogy” (több s-mogyi egylet és intézet közöny, mely új évvel tizenegyedik folyamát nyitja meg), jelenleg Kazinczy Ferencz több eddigi ismeretlen becses levélét közli. — Megemlíti e helyen, hogy a Kolozsvárt megjelenő „Kelet” című politikai napilap szerkesztésétől Szász Béla, az eddigi szerkesztő, visszalépett. A lap felolós szerkesztője Békésy Károly lett.

— Színház. Toldy István „Kornelia” című darabja a belügyminiszter kívánságára levétetett a nemzeti színház műsoráról s többször nem fog előadtni. — A nemzeti színházban a legközelebbi eredeti újdonság Tóth Ede pályakoszorús népsziműve, „A falurossza”, leend, melynek szerepei már kiosztattak. — Szathmáry-Laczkóczy népsziműve a múlt hétfőn s kedden Marosvásárhelyt vendégkezelt. A kitűnő művész hétfőn „Fenn az ernyőn nincsen kas”, kedden pedig a „Mama” című vígjátékban lépett föl s mindkét este zajos taposok és kihívásokban részesült.

— Új zeneművek. Táboraszkó és Parsch zeneműkiadónál a következő zeneművek jelentek meg Liszt Ferencztől: „A holt költő szerelme” ez költeményhez melodramatikus zongorakíséret. Hazánk két legragyogóbb fantáziájú művésze egyesült e műnél; Jókai írta a szavakat, Liszt a zenét hozzá. A múlt téli időnyben Jókainé szavalta e költeményt Liszt zongorakíséretével, mely most nyomtatásban is megjelent. (Ára 1 ft 20 kr.) A zene mindenütt híven tükrözi vissza a változatokban gazdag költeményt s az előtűnk fekvő zeneműben a vers és dallam sikerült egymás mellé állítva. Szóljunk e zene értékéről? Liszt rhapszodikus modora gazdag tért talált itt s ott mesteri

kézszel aknáta ki; egy mozaik az egész, melynek némely darabjai drágakövek, de akad közöttük elkopottak is. A mű kiállítását egyszerű, de izlással. — Ellenbogen Adolf „Legújabb körtáncza”, (ára 60 kr.). Meglehetősen ismert s épen nem legújabb népdalokból és csárdásokból álló mixtum compositum, melynek még ruhája is kopott, lévén az a 60-as évek boldog emlékeztető körtánczának figuráiba burkolva. — Kende Pál „Hogyha nekem olyan rózsám volna” cz. csárdása (60 kr.); pár csinos nótát tartalmaz, nagyon primitív átírásban. „Angot-induló” ifj. Fahrbach Fülöpötől (ára 60 kr.), e hamar közkedvességre, sőt már-már fatális népszerűsége vergődött francia dalmű két legismertebb dallamából: a veszekedési kettősből és az öszeesküvők karából van összetétele. A ki még meg nem unta ezeket, annak ajánlhatjuk Fahrbach indulóját, mely nem egyszer hangzott már rég fővárosunk utcáin. Tánccs-zene híjjában — talán ez is az idők jele — reveriekkel (ábránd) találkozunk, s Táborcsy és Parschnál megjelent az ábrándok legábrándosabbjainak egyike: „La voix du ciel” („Az ég szava”) Neldy-től. Ki ezt az élmélygős, üres zenét, e muzsikára tett frázisokat kedveli, 80 kr-ért megveheti e faj egyik legremekesebb példányát. Kevésbé ábrándos, de nem sokkal tartalmasabb Ludwig W. katonazenekarnagy „Am Nordpol” cz. indulója (60 kr.), noha sikerült czimlapjára, — mely a magyar-osztrák északi expedíció tagjait tünteti föl jéghegyek közepette, mint az új föld elfoglalóit — elnézők lehetünk gyenge tartalma iránt.

Az „Apolló” cz. zeneműfolyóirat 21 — 22. száma megjelent változatos tartalommal. Deslibes „Petard király udvara” cz. dalművéből vett egyveleg után „Három hallgatóságot” következik Csermák Antalról, mely úgy, a hogy azt Wachtel Aurel ur zongorázta tette, még tán Bach Sebestyént is megrémítette; az öreg Csermák „csah muzsikusa”, pedig ha így travestálva hallanánk nótáit, bizonyosan szörnyet halna. E füzetből említést érdemel Feigler Géznak egy magyar dala éneke zongorakísérettel, melyben mely érzés ügyes hangszerezéssel párosul. Az „Apolló”-nál úgy a kiállítására fordított órn és gond, mint a tartalom tekintetében utóbbi időben örvendős haladást találunk, így pl. a 15. 16. kettős szám nem egy külföldi zenemű-folyóirattal kiállhatna a versenyt s méltán megérdemli közönségünk pártfogását.

Közüntézetek, egyletek.

A magyar tud. akadémia hétfőn összes ülést tartott, mely alkalommal dr. Galgóczy Károly olvasott föl emlékbeszédet Vallas Antal akadémiai kültag fölött. Vallas Antal hazánkfa 1809 május 18-án született Pesten. 1824-ben a kegyes szerzetbe lépett, melynek köréből azonban három év múlva kivált, s a pesti egyetemen bölcsészettudomrára lón. 1848-ban az egyetem rendes mennyiségtani tanárává nevezetett ki, de ez állása az ideiglenes kormány által beszünttetetvén, 1851-ben kiköltözött Amerikába, hol csakhamar jelentékeny állásra küzdött föl magát. Áttérve az evangélikai vallásra, az új-orleansi ágostai német hitközség papjává s az ottani akadémia titkárává lón. Meghalt 1869-ben ugyanott. Vallas Antal Magyarországon kiváló érdemeket szerzett magának azáltal, hogy a szám- és erőműtan meghonosításában tehetséges utódor gyanánt szerepelt. Amerikai irodalmi munkásságát, sajnos, nem ismerjük. — Ezután folyó ügyek kerültek szönyegre. Fogarasi János az első osztály részéről fölkérte, hogy nézzen át a helyes magyarság szempontjából egy a vasuti hivatalnokok számára készített szakmívét, melyet a közlekedési minisztérium küldött be az akadémiahoz. P. Szathmáry Károlynak szíves készséggel megadott az engedély, hogy a „történelem tanításáról” szóló értekezését személyesen mutathassa be. Végre a III. osztály bejelenté, hogy a mennyiségtani s természettudományi állandó bizottság elnökeként dr. Haynald Lajos, alelnökének pedig dr. Nendtvich Károly lónék megválasztva.

A földrajzi társulat mult csütörtöki ülésén Szabó József olvasott föl szerbiai utja tapasztalatairól, említést téve Kállay belgrádi főkonzul monographiai gyűjteményéről

is, mely nemsokára a nemzeti muzeumnak fog átadni. Utána Déchy Mór olvasta föl jelentését a magas Tátrába tett f. évi augusztusi kirándulásáról. Utazásának színhelye a Magyarország északi részén elnyúló Kárpátoknak azon része volt, mely a Duna, Vág és Poprád közti vízváltakozatot képezi. Az első csúcs, a melyet megmászott, a gerlachfalvi volt, mely újabb mérések szerint a legmagasabb hegy Magyarországon, magasabb a lomnici csúcánál is, magassága ugyanis 2654 méter. E csúcsot Blázy Ede mászta meg először 27 évvel ezelőtt. A Viszokára, mely csúcs a negyedik rangot foglalja el a Kárpátok hegyei között, Déchy 3 utitárs kíséretében mászott föl. A hegy fölötté meredek, a lebecsátokzáróppant nehézségekkel járt. — A két fölválaszt díszes közönség s főleg sok hölgy hallgatta.

Egyház és iskola.

A tanügyre Budapest évenként rendkívül sokat áldoz, a mi kitűnik azon érdekes adatból, hogy a főváros 1875-diki költségvetésében az oktatási költségek egy millió 220,342 frtra vannak téve. Ezzel szemben a tandíjak, államségélyek, az iskoláépítési alap stb. összesen 553,200 frtnyi bevételt mutatnak. Új iskolák építése vagy befejezése Budapest fővárosa 1875-ben nem kevesebb mint 505,000 frtot fog fordítani. Mindez élenként bizonyítja, mily hatalmas s imponálóan halad Magyarország fővárosa a művelődés útján.

Adomány iskolai célra. Gróf Pálffy János a somorjai polgári iskola építéséhez 8000 forinttal járult, a miért a város hatósága nevében Tomány Ferenc polgármester hirlapilag mond köszönetet a nemes adományozónak.

Királyi adományozás. Ő felsége a pécsi ág. hitv. egyházközösség részére, templomépítési célra, magánpénztárából 500 forintnyi segélyt engedélyezett.

Ipar, gazdaság, kereskedelem.

Balaton-Füreden vízvezetékét építik. E napokban már megérkezik oda a mérnök, ki a terv elkészítésével van megbízva s tervét még a tél folytán bevégezi. Az intézet egy amerikai fecskendő is szerzett be, mely óránként 500 akó vizet fog az alsó sétányon szétlocsolni. A vízvezeteki hálózat a felső sétányon s az utcákon húzódik végig.

Az 6-budai hajógyár, mely jobb időkben annyi munkának nyújtott foglalkozást s így kenyeret, kevés kivétellel elbocsátá munkáit, miután a gyárban csak a legszükségesebb javításokat eszközöl a legközelebbi időnyre. Ez is aajnos jele súlyos viszonyainknak.

Zöld rózsá. B. Nyáry Sándor szenvedélyes virágtérnök az ugynevezett zöld rózsá (Rosa viridiflora) elterjesztésén fáradozik. A zöld rózsá a Rosa indica korosszüleménye, nem szépsége, de ritkasága miatt bír becsesl. Itt-ott eddig is voltak már hazánkban e ritka virágból példányok. Így a hodolvi tenyészházban, mely akkor a Manassiak birtoka volt s most János toszkánai főhercege, már a hatvanas években lehetett látni zöld rózsát; továbbá a temesvári gyárvaros egy műkertészetében is.

Mi újság?

Mai számunkkal veszik olvasóink a „Vasárnapi Ujság” 1874. évi folyamának tartalomjegyzékét. Ugyancsak mai számunkhoz van mellékelve a Toldy István által szerkesztett s a Franklin-társulat kiadásában megjelenő „Nemzeti Hírlap” című új napilap első mutatószámára.

A királyi várkert alatt tervezett építkezések január elején meg fognak kezdeni Ybl építészünk azon tervrajza szerint, mely legjobban megnyerte ő felsége tetszését. Ybl a napokban terjesztette elő e nagy műgonddal kidolgozott tervrajzot egy bizottságnak, melyben herceg Hohenlohe főudvarmester, báró Podmaniczky Frigyes a közmunkatanács alelnöke, gróf Andrássy Gyula külügyér s még többen vettek részt. Az építkezéseknek 3 év alatt kell elkészülnie.

A műcsarnok építésére királyné ő felsége, ki a hazai művelődés érdekeit oly nemes anyagi pártfogásban részesíti, közelebb 1000 forintot utalványozott.

A királyi párnak szánt újévi üdvözlőket decz. 30-án este 8 és 10 óra közt fogják a budapesti kir. várpalotában átvenni és pedig a király nevében Hohenlohe-Schillingsfürst Konstantin herceg, tábornok és cs. kir. első főudvarmester; a királyasszony nevében pedig Majláth Györgyné ő felsége palotahölgye, mint helyettes főudvarmesternő.

Mária Valéria főhercegnő közelebb Szabó Samu győri lakatos-mestertől egy mesterileg készített kis takaréktűzhelyet kapottajándékba. A királyné elfogadta ki leánya számára a felajánlott játékszert, mely bizonyosága Szabó ügyességének, kinek illyféle nagyobb gyártmányai egyébiránt már a természettudósok győri nagygyűlése alkalmával rendezett kiállításon is igen kitűntek.

Az egyetemi olvasóköri vasárnap délelőtt megjelent Trefort közoktatásügyi miniszter, s meglepéddel szolt a kör törekvése és berendezéséről.

Kolozsvárt a Jókai-pár f. hó 16-án fáklyás-zenében részesült, melyet az egyetemi ifjuság rendezett több ezer ember részvételével. Jókaiék szállása előtt a kolozsvári dalkörversenydalt énekelt, Békésy Károly pedig hangulatteljes alkalmi beszédet tartott. Jókai meleg beszédben köszönte meg a szívélyes fogadtatást, melyben nevével együtt Kolozsvártt részesült.

Óváry Lipót hazánkfa, ki már régen nagy buzgalommal buvárolja az olaszországi levéltárakat, e napokban a magyar kormánytól megbízást kapott, hogy tanulmányozza az olaszországi, kiváltságos levéltárak berendezését s tapasztalatainak eredményét közölje a kormánynyal, mely azokat az állami levéltár rendezésénél szándékozik értékesíteni.

Sajtópör. A „Magyar Állam” s a „Magyar Politika” között folyó tollharc, mely eddigelé mindkét részről nagy következetességgel vivatott, a sajtóbírósg előtt fog bevégeződni. Az előbbi lap szerkesztője közelebb kijelenté közlönye hasábjain, hogy megindítja a sajtópört a „M. P.” szerkesztője, Kecskeméthy Aurél ellen.

Czimbalom-hangverseny szándékozik adni a népkonyhák javára Bertók Sándor ismert cimbalmosunk, mely alkalommal először fogja bemutatni Schunda hangszerkészítőnk új találmányu pedal-czimbalomát.

Szarvasvadászlat, mely rókadadászon végződik, nem tartozik a gyakorlati vadászelmények közé. Mindazáltal ez történt a főuri vadásztársaság egyik közelebbi vadászatán. A palotai kerteknél elbocsátott szarvast hosszabb ideig üzte a társaság, midőn észrevette, hogy a kopók nem a szarvast követik többé, hanem egy rókát, mely rendkívül gyorsan futott Csömör felé, s onnét egészen Gödöllő közelebe. A vadászok árkon és bokron, hegyen és völgyön át üzték a ravasz állatot, melynek mindazáltal sikerült megmenekülnie. Az erős lovaglásban a királyon és királynén kívül gróf Andrássy Gyula, báró Simonyi Lajos, Eszterházy Lajos herceg, Auersperg Anna hercegnő s még többen vettek részt szenvedélyes rókadadászaink körül.

Hóvizataros zord idő állott be kedden, úgy hogy Budapest és Bécs között lényeges háborítást szenvedett a vasuti forgalom. A pályát hótorlaszok lepték el, s a bécsi postavonat nem hatolhatott elő tovább, mint Pozsonyig, hol megkezdte.

A néptanítók helyzetének nyomorára élénk világot vet egy közelebbi Ó-Bessenyn történt esemény. Az ottani előjáróság ugyanis már hónapok óta nem adja ki tanítóinak a fizetést, úgyhogy a tanítók egyike, V. L. kellő ruházat hiányában nem hagyhatja el a szobáját sem. Az iskolaszék erre a közelegházához idéztette a tanítót, ki azonban a főntebbi ok miatt nem jelenhetett meg ott. Most tehát a szegény embert két hajdú által lökették meztelán és egy ingben az utcára az iskolaszék tagjai, így hurcoltatva őt mint közönséges gonosztevőt a közelegházához.

Egy élelmes iparlovag Borsodmegye falvaiban II. Rákóczi Ferenc koponyáját mutogatja a hiszékeny népek. A „koponya” szó nem tollhibából került többes számba, miután a mutogató tényleg egy gyermek s egy férfikoponya birtokában van. Az előbbiről azt állítja, hogy az Rákóczi feje volt gyermekkorá-

ban, az utóbbiról pedig, hogy azt férfi korában viselte. Nem értjük, hogy tűrhet meg ily kézfelfogható csalást a hatóság.

Egy gyilkos barát. Tápó-Szt.-Márton községben f. hó 18-án Törteli Pál ottani lakoshoz két tisztességesen öltözött egyén szállt be, kiknek egyikét, egy egri igralmas barátot, Törteli már az előző évekől ismert. Este 7 óra tájban az a hír terjedt el a faluban, hogy Törtelit vendégei meggyilkolták, és hogy a gyilkosok benn vannak a házban. A házat csakhamar nagy néptömeg vette körül, s midőn az egyik gyilkos az ablaknál megjelent, a meggyilkolt Törtelinek fia rálőtt, s arcát megsebesítette. A gyilkos ezután kiugrott az ablakon s a nép, azt híven, hogy fegyver van nála, nem merte nagyon üldözni, s így szerencsésen elmenekült, bár söréttel, kiugrása után, lábába lőttek. A másik ezalatt ott bent lapult a házban s midőn a tömeg szétszortolt, ő is kiment, s az elfutottat a ceglédi tanyánál utólte. A megejtett vizsgálatból kitűnt, hogy a gyilkosok Sárossy Gábor és Oswald testvérek Török-Szt.-Miklósról, s hogy egyikük még legközelebb egri barát volt. A gyilkosok, már elfogatnak Török-Szt. Miklóson. Sárossy Gábor egyébiránt még f. hó 6-dikán kiküszöböltetett a szerzetből rosz magaviselete miatt.

Hirhadt rablót lőttek agyon a csendőrök közelebb Koprován. Eszék mellett. A rablót Tesónak hívták s köze és Popovics és Mikanovics csendőrök közt valóságos harc fejlődött ki, melyben Tesó tizennyolcszor lőtt revolveréből a két csendőrré, de csak csőkjukat találta, míg Popovics egy jól irányzott lövéssel leteríté. Egyik társa megszökött, a másikat azonban sikerült elfogni. Tesót csak akkor ismerték föl, mikor már halva volt, addig csak valami közönséges kapzsebtyárnak tartották. A megölt rabló 34 éves, igen szép fiatal ember volt, gonoszítottai miatt már több évig ült a leopoldavi fogházban, honnan kiszabadulva az északi vidéknek valódi réme lett. Elfogott társa egy fiatal suhanc, ki még nemrég béres volt a csepinei uradalomban.

Orvvadászokra akad f. hó 18-án a gróf Pálffy-féle pozsonyi vadászkerület fővadásza, a mint két segédjével lesre ment. Az uradalmi vadászok s ellenfeleik között golyóváltásra került a dolog, s mindkét részen sebesülések történtek. Az egyik megsebesített orvvadászt másnap egy csősz kunyhójában megtalálták a pozsonyi kórházba szállították.

Humboldt Sándor, a világhírű természet-tudós inasa Pozsonyban él, miről a pozsonyi „West. Grenzboten” következköket írja: „Városunkban lakik körülbelül egy év óta Humboldt Sándor egykori inasa, egy tiszteletreméltó, szerény 74 éves öreg. Seifert János várnagy volt egy poroszországi vadászakadályban. Ritka hűsége és eszessége folytán királyi rendeletre ment Humboldthoz 1826-ban s nála maradt haláláig 1859-ig. Seifert részt vett urával az észak-ázsiai s több más expedícióiban, magas állású férfakkal jött érintkezésbe s sokat tudna beszélni, ha szerényiségénél fogva igen tartózkodó nem lenne. Humboldtról rendkívüli tisztelettel s lelkesedéssel szolt, s több emléktárgyat, rajzait, kéziratait őrizi, többek közt nála van azon bunda is, melyet az orosz császár ajándékozott Humboldtnak, s mely akkor 15,000 rubel értékű volt. Seifert a porosz kormánytól évdíjat huz, mint nyugalmazott várnagy; az utóbbi időkben Szent-Miklóson élő leányához vonult, de az ottani éghajlatot rheumatikus bántalmak miatt (ezek siberiai emlékek) nem tűrhetta s másik leányához vonult Pozsonyba.

A szombatosok dolgában Győri Lajos ur hosszabb czáfolatot küldött be Ferencz József

ur ezikkére (lapunk 22-dik számában), mely némi észrevételeket tartalmazott az ő (Gy. L.) e tárgyú közleményeire. A vitát, mely tisztán történelmi tárgy körül forog, nem akarnók felekezetségi térre hagyni sodortatni s azért Győri ur czáfolatából elégnék tartunk annyit megemlíteni, hogy az ő nézete, mely szerint „a szombatoság alapját tulajdonképp Dávid Ferencz vetette meg az unitarizmus tulhajtása által” — teljességgel nem új, azt kifejezte már Lugossi, kitűnő tudósunk a Szombatosok énekes könyvéről az „Új Magyar Múzeum”. 1859. évi folyamában közzétett nevezetes értekezésében; ismételte Balogh Ferencz „A magyar protestáns egyháztörténelem részletei” című művében (1872. Debreczen); — sőt e nézet tulajdonképp Blandratától, Dávid Ferencz kortársától származik, ki szintén egy itélt meg a Dávid tanát, egy előbbi barátjukhoz Paleolog Jakabhoz írt levelében, hogy a szerint: „sepiellendum esse evangelium et reverentium ad Mosem et circumcicionem”. Elégnek tartjuk a többi részletek mellőzésével ennyit kiemelni Gy. L. ur válaszából s azt hisszük lapunk sokoldalú elfoglaltságához képest eleget is foglalkoztunk — a szombatosággal.

Halálozások.

Dr. Kudelka István budapesti főreáltanodai tanár, buzgó s becsült tanfőru, Budapest, f. hó 20-án 51 éves korában elhunyt. — Idősb Vajdics János, a magyar könyvkereskedők egyik veteránja, meghalt Nagy-Kanizsán f. hó 18-án, 73 éves korában. — Apostol László, főhadnagy a báró Edelsheim-Gyulai-féle huszárezredben, kedvelt s képzett tiszt, elhunyt Keszthelyen, 38 éves korában. — Jáhner Károly gyógyszerész meghalt Temesvárott, élte 66-ik évében. — Breiter Ferencz, az izraelita hitközség egyik legtevékenyebb tagja, elhunyt, 68 éves korában. — Haller J. magánzó, ki nem régen még tehetős ember volt, zilált vagyoni viszonyok miatt agyonlőtte magát Aradon, 62 éves korában.

Szerkesztői mondanivaló.

„Álmodsz-e kedvesem.” Álmodik icsé ige, tehát: álmodol. De ez még kisebb baj volna. Nagyobb az, hogy a könnyed dal-formában oly hosszú litániát ad ön, melynél a szentiványi ének sem hosszabb. A versszakok, mint egy hosszú olvasó, vannak egymás végébe fűzve; semmi központ, semmi összetartó eszme. Lehetne belőle, eldarabolás után, öt-hat költeményt is csinálni. Hogy aztán azok egyenként jók lennének-e? más kérdés; hogy így egyben nem jók: bizonyos.

X. y. z. A P-dalok közt is van sikerült. De azt tapasztaljuk, s tán ön is észrevette, hogy míg ön minden küldeménye azonnali kiadását sürgeti, mi pedig el-elhalasztjuk: pár hét múlva rendszeren ön is rájól, hogy jó volt elhalasztani, s átdolgozást tart szükségesnek (mint épen most is a sonettekkel). Jó tehát egy kis kerékkötő a sietésnek.

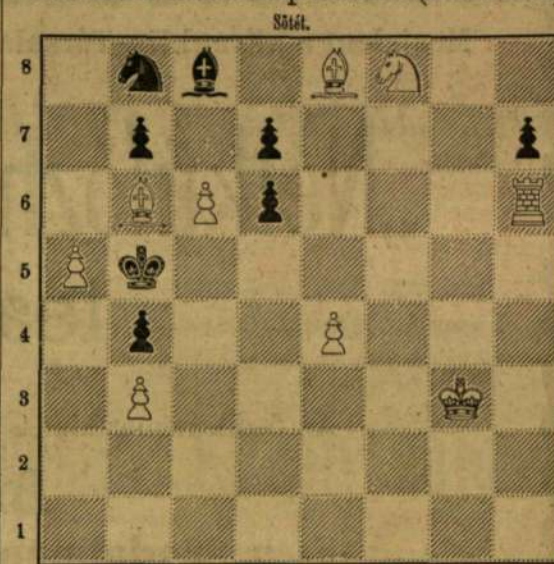
J. I. A fordított költemény jobb fordításban épen 40 éve jelent meg (Helmeceztől). Az eredeti meg, bár itt-ott nincs sikerült részletek nélkül, mint egész gyöngye s hosszúra van nyújtva.

Pusztai honfi-dal. Merő próza, daczára, hogy rimekbe (bár bizony gyarlólkba) van szedve!

„A berlini statisztika” elemei s kezdetleges dolog; ilyen nem való lapba. A „Forradalmi férfaink irodalmi csarnoka” nem felel meg címének. „Forradalmi férfaink” nemesek épen azok, a kik esetleg akkor Olmützen és Josephstadtban bezárva voltak. S ezekről is vajmi sovány adatok, a miket ön szolgáltat. Ily adatok összeállítása még nem „irodalmi csarnok.”

SAKKJÁTÉK.

786. számú feladv. P. p. Dezsőtől (Miskolczon).

Világos indul s a negyedik lépésre mattot mond.

781-dik számú feladvány megfejtése.

(Gold Samutól Bécsben.)

Vil.	Szt.
1. Hg5—f3+	Fg4—f3:
2. Bh7—h5	Ff2—h5:
3. f2—f4	tetsz. szer.
4. H mattot ad.	

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József. — Gelsen: Glesinger Zsigmond. — Sárospatakon: Gérecz Károly. — Debreczenben: Zagyva Imre. — Sziget-Csepén: Mayer Károly. — Egerben: Tilkowsky Fridolin. — Miskolczon: Hartmann testvérek. — Szabadkán: Kosztolányi Árpád. — A pesti sakk-kör.

Előfizetési fölhívás

VASÁRNAPI UJSÁG

és

POLITIKAI UJDONSÁGOK

1875. évi folyamára.

Közelegvén az év vége, fölkérjük t. előfizetőinket, hogy mielőbb szíveskedjenek megújítani megrendeléseiket, nehogy új év körül az előfizetések összetörődása vagy elkésése miatt késedelem álljon be a lapok küldésében.

Előfizetési föltételek:

postai szétküldéssel vagy Budapestén házhoz hordva

a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt:

Egész évre	12 ft.
Félévre	6 ft.

Csupán a Vasárnapi Ujság:

Egész évre	8 ft.
Félévre	4 ft.

Csupán a Politikai Ujdonságok:

Egész évre	6 ft.
Félévre	3 ft.

Az előfizetések legzélszerűbben postautalvány által eszközölhetők.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok

kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utca 4. sz. a.)

Melléletek: 1. A „Vasárnapi Ujság” 1874. évi folyamának tartalomjegyzéke. — 2. A „Nemzeti Hírlap” első mutatószámára.

Tartalom.

Jókai Mór a forradalom alatt (arcképpel). — Az utolsó vers s az utolsó golyó (képpel). — A nap alkattérzei és működése. — Mily magasságban élhet el az ember? — A lég hajótörtejt (vége, két képpel). — Melléklet: Karácsony a jég között (képpel). — Jókai Mór „Forradalom alatt írt művei”-ből. — A hétről. — Irodalom és művészet. — Közüntézetek, egyletek. — Egyház és iskola. — Mi újság? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Felélés szerkesztő: Nagy Miklós.
(L. ezukor-utca 11. sz.)

HETI-NAPTÁR.

Hónapi és hetinap	Katholikus és protestáns naptár		Görög-országi naptár	Israeliták naplára	N a p			H o l d		
					hossza	kél	nyug.	hossza	kél	nyug.
	december			Tebeth R.	f. p. ó. p. ó. p. f.			f. p. ó. p. ó. p. f.		
27. Vasárnap	D 5 János	D 5 János	15 F Eleuth.	19 Elizeus	275	35	7 52 4	11 149	34	9 7 11 15
28. Hétfő	Apró szentek	Apró szentek	16 Aggeus	20 Eliacin	276	36	7 52 4	12 162	28	10 18 11 31
29. Kedd	Támás püsp.	Jonatán	17 Dániel	21	277	37	7 52 4	13 174	48	11 27 11 14
30. Szerda	Dávid király	Dávid	18 Sebestyén	22	278	38	7 52 4	14 186	51	regg. 11 56
31. Csüt.	Szilveszter pápa	Szilveszter	19 Bonifác	23 Efraim	279	39	7 52 4	14 198	45	1 4 este
1. Péntek	Kis Karácson	Új év napja	20 Decemb. 1874.	24	280	40	7 50 4	17 205	40	1 46 11 56
2. Szombat	Makár, Béla	Abel, Béla	21 Juliánna	25. Szab. Vacs.	281	41	7 50 4	8 210	36	1 50 0 3
Hold változásai. ☾ Utolsó negyed 30-án 3 óra 32 perczkor délután.										

Hold változásai. Utolsó negyed 30-án 3 óra 32 perczkor délután.

Legelősebb magyar politikai napilap.

NEMZETI HIRLAP

fővárosi napilap a politika, társadalom és irodalom köréből.

A „NEMZETI HIRLAP” hetenként, hatszor, reggel, egy középnaposú iven, hétfőn délután pedig félíven, tehát mindennap megjelen.

Tárgyalja a politikai napi kérdéseket rövid, világos, népszerűen tartott vezércikkekben és kisebb közleményekben. Itt megtalálják az olvasók a törvényhozás üléseiről, bizottságok, szakbizottságok, pártklubok tanácskozásairól rövid, de kimerítő tudósításokat, távirati és újdonsági rovatában a legújabb híreket.

Kiváló figyelmet fordít a vidék fontosabb eseményeire; tudományos és közhasznú intézetek és egyetemek tevékenységére, s ezekről lehetőleg gyorsan értesíti olvasóit.

Tárcájában a hazai és külföldi irodalom, művészet és társasélet nevezetesebb jelenségeit ismerteti.

Napi olvasmányul egy-egy érdekes eredeti vagy fordított regénnyel szolgál. Naponta közli a fővárosi színházak színlapját, egyéb hasonló tudnivalókkal együtt.

Előfizetési feltételek.

Budapesten, házhoz hordva:

Egy évre	frt. 12
Félévre	„ 6
Negyedévre	„ 3
Egy órára	„ 1

Vidékre, postán küldve:

Egy évre	frt. 14.—
Félévre	„ 7.—
Negyedévre	„ 3.50
Egy órára	„ 1.20

Az előfizetések a Franklin-Társulat kiadóhivatalába (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) intézendők.

Nagy feltűnést

okoznak Orlicé R. tanár (Berlin, Wilhelmstrasse Nr. 125) játékos-utastásai által elért számos terno-nyeremények; azért tehát forduljon hozzá mindenki bizalommal, ki pénzügyi viszonyainak előnyös változását egész bizonyossággal elérni óhajtja. 5 3 (1)

Kérdezőkódásokra

a kitűnőknek bizonyult lotto-utastások megküldése iránt:

Orlicé R.,

mennységtan tanára Berlinben, Wilhelmstrasse Nr. 125,

rögtön és díj nélkül a legnagyobb készséggel válaszol.

A „Franklin-Társulat” magyar irodalmi intézet és könyvnyomda kiadásában, Budapest, (IV. egyetem-utca 4-dik szám) megjelent és minden könyv-árúsnál kapható:

István bácsi naptára

vagyis

családok háztartásának és gazdaságosoknak, népnevelőknek, helyi elöljáróknak, iparosoknak és földművelőknek való

képes kalendárium 1875. közönséges évre.

Alapítá: Majer István. Szerkesztő: Köhalmi K. József.

XX. évfolyam. Ára füzve 50 kr.

TARTALOM: Naptári rész. — I. Az erkölcsi világ. Kuthen. A szent szűz képe. (Legenda.) — Staud Lajos. Higgy s boldogulsz. — Kövér József. Az öreg Vendel története. (Pályadíjas elbeszélés.) — Nyulassy A. A fényűzés. Bakay Dezső. Fakó Péter, vagy a dologtalanság következményei. — II. A háztartás és gazdaságos naptára. A kenyérről. — A koleráról. — A hét napjának elnevezése és a hozzá kötött dolgokról. — Tanulságos apróságok. Műipar. — III. Népevelők naptára. A népevelés- és iskola-ügy az 1873-ki bécsi világi kiállításon (képekkel). IV. Történelmi naptár. Szt. Márton életrajza és honunkban emlékeinek rövid leírása (pályakioszorított dolgozat) képekkel. Krammer Ferencz esztergomi kanonok arcképpel. — Erdély történelme. — V. István bácsi a hazában és a nagyvilágban. Magyarország Chinánja a gazdag temesi bányáról, képekkel. — Egy nagy császárnak a trónról lelépte és az élettől bucsuzása, képekkel. A most fennálló államok, uralkodók, hatalmi viszonyuk, népességük, jövedelmük, kiadásuk és adósságaik. VI. A természet világa. A szárazság rablók a svájci hegyek közt. — A fogakról. VII. Tréfák mezeje. — A méterrendszert. — Országos vásárok.

Dr. Pattison-féle
köszvény-gyapot

azonnal enyhít és gyorsan gyógyít mindennemű

köszvényt és csúzt

mint: arcz-, mell-, nyak- és fogfájást, fej-, kéz- és térdköszvényt, tagszárgatást, hát- és derek fájalmat.

Egész csomagban 70 kr. és félcsomagban 40 kr-ért kapható.

Török József gyógyszer Pest, király-utca 7. sz. Bókán A. Árad, szerb-utca 1. sz. Heinrich F. Pozsony, Pecher J. E. gyógyszer. Temesvár. 418 (7—9)

A „Franklin-Társulat” magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (egyetem-utca 4-ik sz.) megjelent és minden könyv-árúsnál kapható:

EGY MAGYAR NÁBOB.

Regény. Irta Jókai Mór. Negyedik kiadás. Velinpapíron nyomtatva, diszkiadás. 3 kötet, ára füzve 5 frt.

KÁRPÁTHY ZOLTÁN.

Regény. Irta Jókai Mór. Negyedik kiadás. Velinpapíron nyomtatva, diszkiadás. 3 kötet, ára füzve 5 frt.

Utánvét mellett küld szét a már 1849 óta fennálló

Lukovits József-féle

fűszer-, tea-, rum- és borkereskedés

Pesten, az ország-ut s cukor-utca sarkán:

1 font legfin. cukor ára sú-	1 font finom melange tea 3,4
vegáramra 29	1 » pecco virág-tea 4,5, 6
1 » finom cukorsüvegár. . . 28	1 » sománczolt tea-szer-
1 » közepesrű cuk. ára . . . 27	lenze, melange tea-
5 » legfin. Cuba kávé . . . 480	tartalommál 2 50
5 » » jamaikai kávé . . . 480	ugyanaz 1/2 font tartalommal . 1 50
5 » » mokka arabiai kávé 450	1/4 » 1 —
5 » » ceylon kávé . . . 450	1 pint brazilai rum-tartal. 1 —
5 » arany-java kávé . . . 450	1 » cuba rum-tartal. . . 1 60
5 » campino kávé . . . 4 —	1 » valódi jamaica rum 2 10
5 » legfinomabb rizs . . . 80	1 » » legfin. jamaica rum 2 80
5 » közepesrű 70	1 font csokoládé 60 — 80 kr. 1 2
1 » orosz tea 2, 3 —	1 » tea-sütemény . . . 1 —

Ezenkívül ajánlom még mindennemű pezsgő-, asztali- és csemege boraimat, milly- és flóra-gyertyákat, Liebig-féle huskivonatot, s minden az e szakba vágó árucikkeket.

Az utolsó posta vagy vasúti állomás pontos feljegyzése kéri.

Valódi árak- és súlymértékért jóállás biztosított.

430 (11—0) Tisztelettel Lukovits József.

A „Franklin-Társulat” magy. irod. intézet és könyvnyomda kiadásában

Budapest (IV. egyetem-utca 4-ik szám)

megjelentek és minden könyvkereskedésben kaphatók:

Ára képes borítékba füzve 2 forint.

Ugyanazon szerzőtől jelentek meg előbb:

UTAZÁS A HOLDBA ÉS A HOLD KÖRÜL.
JULES VERNE

»De la terre a la lune« és »Autour de la lune«

című műve után.

Ára borítékba füzve 1 forint 20 krajczár.

ÖT HÉT LÉGHAJON.
Utazás Afrikában.

JULES VERNE

Cinq semaines en ballon

című műve után.

Képes borítékba füzve, ára 1 forint 20 krajczár.

LOVAK

Köszvény, csúsz, benulások stb. következtében hosszabb időre munkaképtelenné, sőt elhanyagoltatás vagy ily bajok előszerűlen gyógyítása folytán egészen használatlanokká válhatnak. Évek óta alkalmaztatik, és a nevezett esetekben sikeresnek bizonyult a cs. k. szab. üditő nedv lovak számára, K w i z d a Ferencz Jánostól Korneuburgban, a melyre vonatkozólag alább néhány elismerő iratot közlünk:

K w i z d a Ferencz János urnak Korneuburgban.

Az Öncs. kir. szab. üditő nedvének herceg Sapiéha Adám ó nmlga ménesei és istállóiban éveken át alkalmazott sikeres használatáról különösen a lovaknak rendkívüli megerősítés által kimerült idegeire nézve, már ismételve küldék tudósításokat. Jelenleg huzamosabb idő óta Oroszországban tartózkodva, ifjabb Sanguszko Román herceg ó nmlga istállóiban találtam csak tulajdonképen alkalmazat az Öncs. k. szab. üditő nedvének valóban megbecsülhetetlen tulajdonságait méltányolhatni. Az itteni ég-ajli viszonyok mellett, t. i. csúsz, köszvény, benulás stb. többször előfordulnak, a melyek ellen mindig az Öncs. k. szab. üditő nedvét lovak számára, alkalmazom, és általa a legrövidebb idő alatt a legmeglepőbb kedvező eredményeket érem el. Legyen szives tehát ismét 50 üveg üditő nedvet, mint szintén kísérletképen 12 szelencze köröm-kenőcsöt utánvét mellett küldeni.

Slawuta. Steinbach G., herceg Szanguszko Román főlovászmestere.

K w i z d a Ferencz János urnak Korneuburgban.

Több év óta használok az istállóiban, mikben több mint száz 15 fölött felügyelek, a legjobb sikerrel az Öncs. k. szab. üditő nedvét. Azonban ezen kitünőszer használatára váromat tetemesen felülmúlta, midőn azt az igen veszélyes szárgörös vagy ugynevezett szarvasdermetet esetében olyképen alkalmaztam, hogy az egész lovat üditő nedvvel bekenetni és dörzsölni hagytam, mely a lónak azonnali tökéletes gyógyulását eredményezte.

Chrobize, Pinczow mellett (Orosz-Lengyelország) 1874 július 5-én.

Boznanski W., Wielopolski őrgrof főlovászmestere.

A K w i z d a-féle állatgyógyászati szerek valódi minőségben kaphatók Pesten: Török József gyógyszerész, király-utca 7. sz.; Thallmayer A. és társa; Halbauer testv.; Frommer H.; Strobenz testv.; Kreische Ant.; Kovács J. J.; Kochmeister Fr.; Topits J.; Hoffmann J. uraknál. Budán: az udvari gyógyszerárban. Magyarország majdnem minden város és mezővárosában van raktár, mi koronkint a legolvasottabb lapokban közönségre hozatik. 452 (1—2)

ÓVÁS: A csalódás elkerülése végett felkérlek mindenkit, miszerint K w i z d a F. J. üditő-nedvét, mely egyedül tüntetett éven kies. kir. kiz. szabadalommal, össze ne téveszték más hasonlóan nevezett készítményekkel. Továbbá sziveskedjék mindenki arra figyelni, hogy a korneuburgi marhapar minden feliratán alábbi névaláírásom vörös színben van lenyomatva, és kötelességemnek tartom közönségre hozni, hogy hamisítványok fordulnak elő, melyek teljesen hatástalan, sőt kártékonyak lévén, ezekre különösen figyelmestérünk mindenkit.

Ki védjegyet meghamisítottát olyképp juttatja tudomásomra, hogy azt törvényes büntetés alá vonhatom, 500 ftig terjedő jutalmat nyer tőlem.

A „Franklin-Társulat” magyar irodalmi intézet és könyvnyomda kiadásában (Budapest, IV. egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

KÉZIKÖNYV

KIR. KÖZJEGYZŐK

számára.

Tekintettel az elmélet és gyakorlat igényeire irománypéldákkal ellátva.

Írták

Dr. DÁRDAI SÁNDOR, és ZLINSZKY IMRE.

a „Jogtud. Közöny” szerkesztője. a pesti kir. it. tábla p. bírāja.

I. kötet.

Ára füzve 1 forint 20 krajczár.

A törvény csak 1875. évi május hó 1-jén lépven életbe, a II-dik kötet addig szintén meg fog jelenni. A második kötet tartalmazza a díjszabályzatot, az irománypéldákat, a közjegyzők székhelyeit, a belyegőtörvényt és mindannyi vonatkozó szabályrendeleteket.

A perui coca-növény csodálatos táp- és gyógyerejét Humboldt Sándor ezen szavakkal ajánlotta: „szukmellúság és gumó a coquerosoknál nem fordul elő és testik a legnagyobb megerősítés mellett is minden táplálék és álm nélkül napokon át éperős marad.” — Boerhave, Bonpland, Teudé és valamennyi dél-amerikai utazók által bebizonyított; a német tudósvilág elméletileg már réggen, gyakorlatilag azonban csak a mainzi „szerecsen”-hez címzett gyógytár Sampson tanár-féle coca-készítmények használata által van elismerve, miután ezek friss növényből készülvén s minden hathatós alkatrészt változatlanul megtartanak. Ezen készítmények a betegségon ezerszeresen megkísértett mell- és tüdőbetegségeknek, sőt előhaladt korban is kitünő hatással bírnak (I. sz. lapdacs), gyökeresen gyógyít minden altesti- és emésztési-betegségeket (II. sz. lapdacs és bor), pótolhatlan minden ideg- és tüdőbetegségek és egyetlen gyökeres gyógyszer, különösen mindenféle gyöngeség ellen (III. sz. lapdacs és borszesz). — Ára 1 doboznak 2 frt, 6 doboz 10 frt, 1 üveg 2 frt. Kimerítő felvilágosítás dr. Sampson tanár-tól, mely a cocát a helyszínen gondosan tanulmányozta, így eny bérmentve a „szerecsen”-hez címzett gyógytár Mainzban, és raktárai által. Pesten: Török J., gyógyszer., főraktár Magyarországra nézve. Temesváron: Pecher J., gyógyszer. Prágában: Fürst József, gyógyszer. Bécsben: Haubner Ede, angyal-gyógytár, Hof 6., főraktár Ausztriára nézve. 448 (2—26)

Gyors és biztos kiirtása a patkányok és egereknek, az ó Felsőleg első Ferencz József császár által egy kizárólagos szabadalommal kitüntetett patkányméreg által,

mely valódi minőségben kapható: Pesten: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész urnál, király-utca 7. sz. — Továbbá a birodalom legtöbb fő- és mezővárosában. Ára egy darabnak 50 kr. a. é. 453 (5—0)

A „FRANKLIN-TÁRSULAT“ magyar irodalmi intézet és könyvnyomda kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

A LEGUJABB HÁZI TITKÁR.

Első rész.

MAGYAR LEVELEZŐ.

Elméleti és gyakorlati vezérkönyv

a közéletben előforduló mindennemű levelek

helyes szerkesztésére.

Számos utalgazító példákkal ellátva a posta- és távirdai szabályokkal és díjszabásokkal, úgy más közhasznú cikkekkel megtoldva.

Szerkesztette

TÓTH LAJOS,

köz- és váltóügyvéd.

Nyolczadik újból átdolgozott a legújabb hazai törvényekhez s rendeletekhez alkalmazott kiadás.

(Nagy 8-rét, 412 lap.) — Ára füzve 2 ft. 60 kr.

THIBAUT M. A.

Uj magyar-francia és francia-magyar

ZSEBSZÓTÁR.

Két kötet.

I. kötet: Francia-magyar rész. (16-rét, 434 lap.) Füzve 1 ft 20 kr.
II. „ Magyar-francia rész. (16-rét, 400 lap.) „ 1 „ 20 „
E két rész egybe, félbörbe kötve 3 „ — „

Második rész.

MAGYAR ÖNÜGYVÉD

valamint

elméleti és gyakorlati tanácsadó és utmutató

a polgári életben

leginkább előforduló jogügyletek elintézésére;

továbbá

az államfő, az államkormány, s a közigazgatási és a bírói hatóságoknál ügyvédi segéd nélkül benyújtható mindennemű folyamodványok, kérvények, panaszok, felelőzések, valamint a

jogügyleteket tárgyzó magán-okiratok és beadványok fogalmazására és szerkesztésére vonatkozólag több százra menő

magyar és német szövegi írománypéldával ellátva.

Minden osztálybeli honpolgárok használatára

írta

TÓTH LAJOS,

köz- és váltóügyvéd, Pestmegye volt tiszti főügyésze.

Harmadik,

egészen átdolgozott s az időközben hatályba lépett újabb és legújabb hazai törvények alapján kiegészített és jelentékenyen bővített kiadás

(Nagy 8-adrét, 504 lap.) — Ára 2 forint 40 krajczár.

MOLÉ.

Uj francia-magyar és magyar-francia

SZÓTÁR.

A legjobb kutforrások szerint szerkesztve.

Harmadik tetemesen bővített és javított kiadás. Két rész.

Füzve egy-egy kötet 1 ft 60 kr. — Félbörbe a két kötet egy kötetben f t.

A Franklin-Társulat

magyar irod. intézet és könyvnyomda kiadásában Budapest (IV, egyetem-utca 4-dik szám) megjelent és minden hazai könyvkereskedésben kapható:

UJ KÉPES KÖNYV,

utmutatás

a szemléletre, gondolkodásra, számolásra és beszélésre 2½ — 7 éves gyermekek számára, használatul a családban, kisedővódákban, siketnéma-intézetekben és az elemi oktatás első fokán.

Vázolva és kidolgozva

BOHNY M. által.

36 színezett táblával és egy rajztáblával.

Diszes színezett borítékba kötve, ára 4 ft.

A Franklin-Társulat

KÉPES MESE-KÖNYVEI.

6 nagy színezett képpel ellátva, és diszes színezett borítékba kötve ára egy-egy füzetnek 80 krajczár.

1. A hamupipóke.
2. Csipkerózska.
3. A hős szabó.
4. Hüvelyk Matyi.
5. Jancsi és Órszike.
6. A vörösbóbitás kis leány.

Kiadja és nyomtatja a „Franklin-Társulat“ magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest (egyetem-utca 4-ik szám).

Temesváry Emanuel

magyar cipőgyára

Budapesten, király-utca 1. szám.

ajánlja

Nők számára:

Topánkák, brünelből, lakorral finoman díszítve 3 ft 80 kr.
Ugyanazok gummi-húzóra, magas szabásnak, vagy egészen bárszónál, finom kiállítás 3 ft 60 kr.
Topánkák, finom chagrin- vagy borjúbőrrel, szegezzel és csavarral ellátott kettős talppal 4 ft.
Topánkák posztóból, szőrme-béldéssel, bőrrel körülvarrva, csavarral kettős talppal 4 ft 50 kr.
Leánykák és gyermekek számára 100 fajta 1 ft 20 krtól 2 ft 80 krig.

Urak számára

Topánkák chagrin- vagy zergebőrből 4 ft.
Topánkák borjú- vagy bagaria-bőrből, szegezzel és csavarral kettős talppal, igen erősek 4 ft 50 kr.
Ugyanazok orosz bagariából 5 ft. 50 kr.
Vadász- és térdcsizmák vízmentes bagaria-bőrből, 3-szoros talppal 12 ft.
Csizmák borjú- vagy chagrin-bőrből, elegáns szabásu 10 ft.
Gyermekek-térdcsizmák, 3-szoros talppal, igen erősek 5 ft.

Vidéki megrendelések postai utánvét mellett pontosan eszükségletnek. Részletes árjegyzék ingyen és bérmentve. 508

Felügyelők, utazók, házalók, stb. (tetszés szerinti szakmában). A kik Ausztria-Magyarországot beutazzák és meglepően jövedelmező mellettkeresetet óhajtanak, címüket „Verdienst 100“ alatt bérmentve a pesti főpostán poste restante átadhatják. Válasz azonnal adatik. 509 (1)

AVISSANTE!

Féltre mindenféle ártalmas arcfestékek! Féltre a rizaporról! Ezek elárulják magukat! Csak a méregmentes, hivatalosan megvizsgált, tisztán és teljesen ártalmatlan

RAVISSANTE. Dr. LEJOSSE-től Párizsban, bir azon erővel, az emberi bőrt minden sérüléstől megmenteni, szépséget és ifjúságot biztosítani. Már az első kísérlet meg fog békéltetni arról, hogy minden

Kapható nagyban és kicsinyben Budapest: váci-utca 8. HATSCHKE MIKSA látványosánál. Egy üvegtel ára 1 ft 30 kr. Vidékre utánvétellel.

LELT. 1995